

Digital diakoni?

En kvalitativ studie av diakoners opplevelse av koronakrisen og hvordan den har påvirket diakonien og de diakonale tiltakene.

Kaja Tetlie Syversen

Veileder

Førsteamanuensis Carl Petter Opsahl

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5070: Masteroppgave i diakoni (30 stp), vår 2021

Antall ord: 22 575

Forord

I mars 2020 ble jeg, som så mange andre, overrumplet med strenge tiltak og begrenset frihet. Plutselig skulle jeg være hjemme i vår lille leilighet og gjøre alt skolearbeid i samme stue som det også var et hjemmekontor. I starten var det nesten litt spennende og vi gjorde mye hyggelig ut av det. Jeg bakte boller som resten av Norge, men ble aldri bitt av surdeigsbasillen, selv om det sikkert hadde vært bedre og sunnere ...

Jeg hadde planer om å reise hjem på påskeferie. Det ble ikke noe av, og vi gjorde det beste ut av det. Det ble i stedet hyppige telefonsamtaler hjem og Facetime ble en helt ok erstatting for en liten periode. Helt til vi gikk lei av skjerm. Etter hvert kom sommeren og ting så lysere ut. Vi levde nesten som normalt, og sett i retrospekt hadde vi ingenting å klage over! Høsten kom og startet greit, før det gikk bratt nedover i oktober/november og inn i bølge nummer to. Da kjente jeg på en håpløshet og motløshet, og jeg skulle motivere meg for et siste semester på studiet hvor min viktigste oppgave skulle forberedes og skrives. Det ble en kamp. I tillegg hadde jeg valgt å skrive om koronapandemien som jeg allerede var lei av.

Etter mange telefonsamtaler hjem til mamma for å drøfte tanker, få oversikt og oppmuntringsord om at jeg klarte dette, ble det til en oppgave jeg i dag er stolt over! Takk mamma for uendelige mange timer i telefonen mens jeg har gått mine runder i Frognerparken. Takk for at du har orket å sette deg inn i oppgaven, kommet med gode innspill og tatt imot frustrasjonen min. Takk for oppmuntringspakke i posten!

Takk til mine gode venninne og medstudent Elise for gode telefonsamtaler, skrivestunder, bønn og energipåfyll sammen. Du har vært uvurderlig i denne prosessen! Takk Thea for dans og allsang på lesesalen, felles middager og motivasjon til å fullføre.

Til min mann vil jeg si tusen takk for ferdige middager, tålmodighet og til dels oppmuntrende ord! Jeg vet det ikke har vært de gøyeste månedene å ha meg i hus, men jeg setter stor pris på deg. Jeg lover å bli mitt gamle jeg når jeg er ferdig!

Jeg vil også takke min veileder, for engasjement rundt oppgaven min og oppmuntring når jeg har følt meg litt forlatt. Takk for gode tilbakemeldinger og oppmuntrende ord! Det har vært gøy å ha veiledning med deg! Til dere andre som har gjort dette halvåret litt lysere, som jeg ikke har nevnt. Alle luftturer, utblåsninger, kaffer, iser og telefonsamtaler har vært med å gjøre dette litt lettere. TAKK!!

Sammendrag

Oppgaven tar utgangspunkt i koronakrisen i Norge som startet mars 2020. Ut fra det er målet å undersøke hvordan koronakrisen har påvirket diakonien og om diakonien har blitt digital. Jeg var midt i en prosess og skulle finne tema for masteroppgaven da koronakrisen traff Norge. Dette ble en inspirasjon og jeg skjønnte fort at koronakrisen kom til å påvirke alle deler av samfunnet vårt. Jeg tenkte det ville være interessant og se hvordan det ville påvirke diakonien, som jeg har studert i to år og lært handler om menneskemøter og omsorg for mennesker. Hvordan vil det se ut, når man måtte holde avstand.

Min første tanke var at diakonien ville bli digitalisert, og at mange av tiltakene ville gå over til digitale plattformer. Jeg så for meg sjelesorgsamtaler via video, babysang på hver sin skjerm i hver sin stue og kirkekaffe på zoom. Jeg tenkte at kirken ville få et digitalt løft og en bratt læringskurve innen teknologiske verktøy.

Denne studien er en kvalitativ studie som undersøker hvordan diakoner opplever at koronakrisen har påvirket diakonien og om diakonien har blitt digital. Gjennom dybdeintervjuer av tre diakoner og en diakonal leder i ulike menigheter i Oslo har det kommet fram resultater som sier noe om dette.

Oppgaven plasserer seg innenfor fagfeltet praktisk teologi. Teoridelen inneholder teori knyttet til diakoni, fellesskap og digitalisering. I analysedelen blir det gjort rede for funn og i drøftingsdelen knytter jeg sammen teori og analyse.

Resultatene viser en sterkt påvirket diakoni, hvor det vi kjenner som diakoni har måtte endre form og uttrykk. Det har vært vanskelig å opprettholde de vanlige diakonale tiltakene, og de fleste har blitt satt på vent. Samtidig viser undersøkelsen at fokuset på de fysiske diakonale tiltakene som fortsatt har vært «åpne», har blitt større. Det har vært mer trøkk på diakonale tiltak som retter seg særlig mot mennesker i nød i koronakrisen.

Undersøkelsen viser også at diakonien ikke har blitt digital. Digitale plattformer har i større grad blitt brukt i koronakrisen, men ikke til diakonale tiltak. Digitale plattformer har vært en måte å kommunisere med menigheten og nå ut med nødvendig informasjon. Samtidig har det vært et sted hvor kirken og diakonene har lagt ut hilsener og oppmuntrende ord til menigheten.

Koronakrisen har bidratt til en gjennomgang av hva det viktigste er i diakonien og gitt en mulighet til å tenke nytt og kreativt. Samtidig har det vært energikrevende og måtte omstille og avlyse planer igjen, og igjen.

Forkortelser

Dnk - Den norske kirke

FHI - Folkehelseinstituttet

IKT - Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

LWF – Lutheran World Federation/Det lutherske verdensforbund

NNK - Nytt norsk kirkeblad

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	1
1.1. Problemstilling	1
1.1.1. Forskningsspørsmål	2
1.2. Begrepsavklaring	2
1.3. Aktualitet og grunnlag for framtidig forskning	3
1.3.1. Covid-19	3
1.4. Faglig plassering	4
1.5. Tidligere forskning	4
1.6. Oppgavedesign	8
2. Metode	9
2.1. Valg av metode	9
2.1.1. Vitenskapsteoretisk utgangspunkt	9
2.1.2. Valg av forskningsdesign	9
2.1.3. Tidsperspektiv	10
2.2. Kvalitative intervju og valg av informanter	10
2.2.1. Datainnsamling	10
2.2.2. Valg av informanter	11
2.2.3. Forskerens rolle	12
2.2.4. Dataanalyse	13
2.3. Metodekvalitet og etikk	14
2.3.1. Metodekvalitet	14
2.3.2. Etisk refleksjon	15
3. Teori	16
3.1. Diakoni	16
3.1.1. Diakonidefinisjon	16
3.1.2.1. Diakoni i Bibelen	17
3.1.3. Diakoniens plass i kirken	18
3.1.3.1. Grunnleggende identitet	19

3.1.4. Fellesskap	20
3.1.4.1. Kirken som familie	20
3.1.4.2. Kirken i samfunnet	21
3.1.5. Kirken i kriser	22
3.2. En digital verden	23
3.2.1. Hva er digitalisering?	24
3.2.2. Helsetjenester på nett	24
3.2.2.1. Nettkirken	24
3.2.3. utfordringer ved digitalisering	25
3.2.4. Sosiale medier	26
4. Analyse	27
4.1. Introduksjon	27
4.1.1 Ann-Kathrin - Holmlia kirke	27
4.1.2. Eline - Filadelfiakirken Oslo	28
4.1.3. Edel - Oppsal kirke	28
4.1.4. Hanna - Grønland kirke	29
4.2. Forståelsen av diakoni	30
4.2.1. Diakonens plass i menigheten	30
4.2.2. Diakonale tiltak	32
4.3. Reaksjoner på koronakrisen	35
4.3.1. Mars 2020 - den første reaksjonen	35
4.3.2. Nye diakonale tiltak	37
4.3.3. Bruk av digitale plattformer	39
4.3.4. Diakonens reaksjon	40
4.3.5. Samarbeid innad i staben	41
4.4. Erfaringer	42
4.4.1. Fellesskap	42
4.4.2. Kreativitet og kommunikasjon	43
4.4.3. utfordringer	44

4.4.4. Veien videre	45
5. Drøfting	46
5.1. Diakoni	46
5.1.1. Diakoniforståelse	46
5.1.2. Diakonienes plass i kirken	47
5.1.3. Diakonienes plass i samfunnet	48
5.2. Reaksjoner på koronakrisen	49
5.2.1. Mars 2020	49
5.2.2. Diakonens opplevelse	50
5.2.2.1. Nærhet til kollegaer ble viktig	51
5.3. En digital diakoni?	51
5.3.1. Fokus på fysiske tiltak	52
5.3.2. Et digitalt løft	53
5.3.3. Eldre og bruk av IKT	53
5.3.4. Digitale plattformer, en ressurs	54
5.3.4.1. Nettkirken	55
5.3.4.2. Telefonen som viktig verktøy	56
5.3.4.3. Sosiale medier som kommunikasjonsåre	56
5.4. Fellesskapets betydning	57
5.4.1. Kirken som familie	57
5.4.2. Kirken: et viktig samlingspunkt i kriser	59
5.4.3. Diakonienes grunnleggende identitet	59
6. Avslutning	61
6.1. Konklusjon	61
7. Litteraturliste	63
8. Vedlegg	67
8.1. Vedlegg 1, Godkjenning NSD	67
8.2. Vedlegg 2, Informasjonsskriv til informanter	70
8.3. Vedlegg 3, Intervjuguide	73

1. Innledning

En ting er at kirken blir mer digital for å holde tritt med samfunnsutviklingen, men hva skjer når kirken tvinges til å stenge som en konsekvens av en verdenskrise? Blir de diakonale tiltakene digitale når samfunnet stenger ned, og man ikke kan samles i kirkene? Når man oppfordres til å holde avstand, ikke gå på besøk til hverandre og minimere antall nærkontakter, da rammes de som allerede er ensomme ekstra hardt.

Koronakrisen har ført med seg mye, et potensielt dødelig virus, frykt, avstand og unntakstilstand. Jeg har kjent på en usikkerhet og uforutsigbarhet, og kirken ble viktig for meg. Jeg merket fort at digitale gudstjenester ikke var det samme som å møtes fysisk og savnet etter å gå på gudstjeneste meldte seg fort. Dette opplevde jeg også mine venner og menighetsfamilie kjente på.

Jeg gikk mye hjemme og tenkte at dette snart er over. Når det begynte å gå opp for meg at dette kommer til å vare en stund, tenkte jeg på hvordan dette kom til å påvirke kirken og dens rolle. Selvfølgelig, påvirket av studiet var fokuset på diakonien og diakonens rolle. Diakonien er basert på omsorg for mennesker og ble høyst aktuell i denne tiden, hvor folk sitter mye hjemme, kanskje alene. Hvordan påvirker dette diakonene som blir fratatt muligheten til å møte mennesker? Dette ble utgangspunktet for min oppgave og jeg var nysgjerrig på å finne ut mer.

All datamaterialet mitt er hentet inn i februar og mars 2021, og informantene snakker ut fra sin erfaring fram til da.

1.1. Problemstilling

Interessen for oppgaven stammer fra en nysgjerrighet for hvordan diakonien kommer til uttrykk når det jeg tenker som mest essensielt for diakonien, menneskemøte, blir det viktigste å unngå for å få bukt med krisen.

Kirker har lagt ut gudstjenester, ulike videosnutter og hilsener på nett. Har dette gjort at diakonien også har blitt digital? Hvordan kan man ha omsorg for et menneske på en god måte over internett? Det er ikke til å komme unna at samfunnet stadig utvikler seg til å i enda større grad bli digitalisert. Koronakrisen har ført til at denne utviklingen har eskalert. Jeg lurer på hvordan diakonien blir påvirket av dette.

Hvordan har koronakrisen påvirket diakonien, og har diakonien blitt digital?

1.1.1. Forskningsspørsmål

Forskningsspørsmål er spørsmål som skal bidra til å svare på problemstillingen.

- Har koronakrisen endret synet på hva diakoni er?
- Har diakonien blitt digital?
- Hvilke erfaringer har blitt gjort?

Jeg vil ta med meg disse gjennom oppgaven og bruke de som en pekepinn for å holde fokuset og kunne svare bedre på problemstillingen.

1.2. Begrepsavklaring

Zoom - Kommunikasjonsverktøy for videosamtaler og chat. Mye brukt i undervisning, men også privat, under korona.

Digitalisering - er en samlebetegnelse for overgangen fra analoge og papirbaserte løsninger og systemer til digitale og elektroniske løsninger (Regjeringen, 2014).

Koronakrisen - også koronapandemien, Covid-19, korona. Omfatter hele pandemien som startet mars 2020 og til dags dato (2021, 29 mai).

Kirken - Benevnelse for hele "Guds folk", ikke en spesifikk kirke, som Den norske Kirke.

Diakonien - Både de diakonale tiltakene kirkene har, men også selve tjenesten diakonen står i.

Diakon - I denne oppgaven brukes det om både de tre som jobber som diakon i en norsk kirke og om Eline som jobber som diakonal leder i en pinsekirke. Dette for å forenkle språket, og slippe å skrive både diakon og diakonal leder når jeg omtaler alle informantene samtidig.

Digitale plattformer – Ulike plattformer man kan publisere ting, holde kontakt med mennesker og dele bilder/tanker/tekst. Eks. Facebook, Instagram, Snapchat o.l.

1.3. Aktualitet og grunnlag for framtidig forskning

Koronakrisen har rammet hele Norge, og 12.mars 2020 ble en merkedag i norsk historie. Koronakrisen har bidratt til økonomiske tap for mange bedrifter, livskvaliteten har sunket blant flere og ensomheten har blitt større, spesielt i områder med de mest omfattende tiltakene (Nes et al., 2020).

Koronakrisen har blitt et vanlig begrep i det norske vokabularet, og omfatter krisen forårsaket av koronaviruset, og beskriver en bestemt periode. Begrepet blir hyppig brukt i resten av oppgaven også. Begrepet beskriver perioden fra 12. mars da statsminister Erna Solberg og regjeringen kom «... med de sterkeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid» (Regjeringen, 2020) til dagsdato 29. mai. Tiltakene har variert ut fra hvor stor smitten har vært i samfunnet. Det har blitt opprettet en trafikklysmoell for ulike nivå for skoler og barnehager. Tiltakene har vært og er begrenset sosial kontakt, butikker, kafeer og restauranter har vært stengt, skjenkestopp, alle reiser frarådes, hjemmekontor og arrangementer med et visst antall har vært forbudt (Regjeringen, 2021). På regjeringen sine sider kan man alltid finne oppdatert informasjon om koronaviruset, status på antall smittede, vaksinerte og hvilke tiltak som gjelder nasjonalt.

Koronaviruset kommer til å prege Norge, men også verden, i en god stund framover. Det har vært strenge tiltak, ensomheten har økt og bedrifter har gått konkurs. Vi vet fortsatt ikke den sosiale effekten av de strenge tiltakene, og det kommer til å være aktuelt å forske på videre. Min studie vil være et bidrag underveis i pandemien, om hvordan koronakrisen har påvirket diakonien og kirken.

1.3.1. Covid-19

Covid-19 er den helsefaglige betegnelsen på koronaviruset. Koronaviruset omfatter mange ulike virus som alle kan gi luftveisinfeksjoner. Noen viruset fører kun til lettere forkjølelser, mens andre gir mer alvorlige infeksjoner og kan i verste fall føre til død (Folkehelseinstituttet, 2020). SARS-Cov-2 er koronaviruset som ble identifisert januar 2020. Koronaviruset er svært smittsomt, og smitter ved dråpesmitte, kontaktsmitte og luftsmitte, hvor dråpesmitte antas å

være den viktigste smitteåten (FHI, 2020). Munnbind er et av tiltakene som har blitt iverksatt «for å redusere risiko for smittespredning i situasjoner med høyt smittepress» (Helsenorge, 2021).

1.4. Faglig plassering

Masteroppgaven kan plasseres i et praktisk teologisk fagfelt. Praktisk teologi beskriver trospraksiser og religiøs adferd, men kan også plasseres som et fagfelt i akademien. Harbsmeier og Raun Iversen definerer praktisk teologi «som læren om kristendommens livsytringer og kirkens kommunikasjonsformer i gudstjeneste, forkynnelse, undervisning, sjelesorg, diakoni, misjon og menighetsliv i det nåværende samfunn» (Egen oversettelse av Harbsmeier & Raun Iversen, 1995, s. 21). Hvordan diakonien uttrykker seg og ser ut under ulike omstendigheter faller innenfor denne definisjonen.

1.5. Tidligere forskning

Ved å skrive om en pandemi mens den foregår er det naturlig at det ikke finnes så mye forskning på feltet. Aktuell forskning for denne oppgaven er forskning knyttet opp mot tema som ligner på problemstillingen. For å gjøre dette foretok jeg søk i databaser og forskningssider. Forskning på koronakrisen, diakoni, digital kirke og diakoner er relevante temaer.

Jeg søkte både i Brill og Oria med søkeord som «corona diakonia», «koronakrisen», «digital diakoni», «digital church», «distanced church», «Covid 19», «koronakirken», «korona diakoni», «diakoner i koronakrisen», «pandemi» og «digital kirke».

Det er over et år siden pandemien entret landet vårt, og godt over et år siden det entret verden. Det er dermed rukket og forsket litt på feltet og jeg har funnet noen artikler og forskning med temaer relevante for min oppgave.

Nytt norsk kirkeblads tredje utgave av magasinet i 2020 fokuserte på koronakrisen, og inneholder deler med ulikt fokus på koronakrisen. I den første delen får vi høre historier fra forskjellige kirkelige ansatte rundt om i landet som forteller sin opplevelse av den første tiden med korona, hvordan de har løst det og noen refleksjoner rundt endringene de måtte ha gjort.

Vi kan lese om kirkens håndtering av tidligere kriser og pandemier og hva som «... skjer når kirken går online, sett ut fra liturgiske og ritualteoretiske perspektiver» (Johannessen, 2020, s. 2).

Dette er interessante artikler som er med på å gi mine funn litt kjøtt på beinet. Mye av det som blir skrevet om i del en, hvor kirkelige ansatte beskriver sin opplevelse av koronakrisen og den digitale reisen samsvarer med mine data.

I den nyeste utgaven (per dags dato 14.04.21) av *Nytt norsk kirkeblad*, nr.1, er koronakrisen hovedtema. Bladets tittel denne gangen er *Alt går bra til slutt?* (Thomassen & Johannessen, 2021) og inneholder ulike erfaringer som er gjort det siste året. Spesielt interessant er artikkelen til Aud Irene Svartvasmo som jobber som sykehusprest på Diakonhjemmet sykehus. Hun forteller om viktigheten av å være til stede i krisen, og ikke trekke seg tilbake.

Vår selvforståelse av det å være kirke og gjøre diakoni på sykehuset, er at det er vår oppgave å være der andre ikke er, gå dit andre ikke går, ta i (bokstavelig talt) det andre ikke vil ta i, med den risikoen det innebærer, men også med det sterke budskapet som ligger i handlingene (Svartvasmo, 2021, s. 29).

I begge utgavene av NNK blir det presentert ulike reaksjoner på koronakrisen, og det kommer fram at det har vært en bratt læringskurve for de fleste innenfor det digitale. Det å sette seg inn i hvordan produsere en videosnutt, gjøre den aktuell og hvordan gjøre det tilgjengelig for kirkens medlemmer. Disse erfaringene går igjen blant mine informanter, det har vært en bratt læringskurve og man er overrasket over hvor mye man får til når man må.

Helene Teistedal Vikre skrev høsten 2020 en mastergradsavhandling, *Når vi ikke kan samles - en empirisk studie av unges voksnes forhold til menighetsfellesskap, og deres opplevelse av Den norske kirkes tilstedeværelse under koronakrisen* (Vikre, 2020). Oppgaven setter søkelys på hvordan unge voksne har opplevd koronakrisen, hvordan de har forholdt seg til kirken sin og hvordan de har erfart kirkens tilbud og tiltak i pandemien. Hun har funnet ut at kirkens bidrag på digitale plattformer har vært av lite støtte og interessen har vært lav blant de unge voksne. Selv om kirken har vært til stede på nett har det opplevdes fraværende i mangel på fysisk nærvær. «Gjennom mine funn, viser det seg at det derfor er nødvendig at kirkene bruker flere metoder enn digitale verktøy for å nå ut til folk, for å vise seg nærværende og til stede på nye

måter» (Vikre, 2020, s. 57). At digitalisering ikke alltid er beste løsning og at man mister noe så viktig som det fysiske nærværet, stemmer med mine funn.

I *The distanced church: Reflections on doing church online* finner vi flere kirkelederes historier om å være kirke digitalt og hvordan det ser ulikt ut fra kirke til kirke, samtidig som det finnes likheter.

Det er også artikler av forskere innen digital religion og teologi som kommer med forskningsrefleksjoner rundt det å gjøre religion og kirke online (Campbell, 2020b). Stephen Gardner konkluderer i sin artikkel at kirkens respons på koronakrisen har i første omgang vært drevet av pragmatisk tankegang, mens etter hvert har også kreativiteten og enkeltmenneskers handlekraft og ønske om å gjøre noe dukket opp (2020, s. 57). Dette stemmer med at mine informanter har erfart at de er svært tilpasningsdyktige og fleksible når det er nødvendig, og når sjokket roet seg fikk de tid til å være kreative og teste nye løsninger.

I april 2020 hadde tidsskriftet *Ecclesial practices* en spesialutgave hvor tema var *Digital ecclesiology* (Brill, 2020). Hvor forskjellige forfattere skriver om ulike tema knyttet til digitalisert ekklesiologi og hvordan det påvirker måten vi tenker på kirkens rolle i samfunnet. Og hvordan digitalisering kan endre forståelsen av hva kirken er. Her har Campbell skrevet introduksjonsartikkelen for tidsskriftet *Introduction: Studying digital ecclesiology: How churches are being informed by digital media and cultures* (Campbell, 2020a). Artikkelen i denne utgaven av tidsskriftet omhandler en forsiktighet og nøysomhet i bevegelsen mot digital ekklesiologi. Det bør ligge en nøye gjennomtenkt prosess, både trosbasert og sosialt. Samtidig vil en digital ekklesiologi kunne føre til ny innsikt i forståelsen av kirke.

I møte med koronakrisen var det ikke rom for en nøye gjennomtenkt prosess, da alt skjedde så plutselig. I møte med mine informanter kom det frem at de har gjort seg opp noen tanker om det digitale og fått en ny innsikt i hva det vil si å være kirke.

Den første og eneste (per dags dato, 15. april) artikkelen i *Diaconia* som handler om korona, er *Covid-19 and The Islamic Council of Norway: The social role of religious organizations* (Holte, 2021; Leis-Peters, 2021, s. 1). Artikkelen presenterer hvordan Islamsk råd Norge produserte og distribuerte informasjonsmateriale om koronaviruset i den tidlige fasen av pandemien i Norge samtidig som den undersøker hvordan informasjonsmateriellet sier noe som religiøse organisasjoners sosiale rolle. Resultatene viser hvordan forskjellige tanker om de

religiøse og det sekulære sameksisterer i Norge. Spesielt tanken om religiøse organisasjoner som offentlige rom er det ulike tanker om.

Det kommer også fram at koronaviruset startet hos privilegerte nordmenn som kom hjem fra ferie i Alpene og brakte viruset med seg. I løpet av en måned spredte det seg til mindre privilegerte og fra nordmenn født i Norge til innvandrere fra stort sett muslimsk religiøse land (Holte, 2021). Det var derfor viktig å få ut informasjon om koronaviruset og regjeringens smitteverntiltak på ulike språk. Selv om dette ikke direkte berører mitt tema, er det interessant å se på hvordan koronakrisen har skapt utfordringer for andre religiøse samfunn i Norge. Samtidig har noen av informantene mine også vært borti utfordringen med viktigheten av forståelig informasjon på tvers av kultur og etnisitet selv.

I *Tidsskrift for praktisk teologi* ble det publisert en studie om behovet for Gudshus i tider med stengte kirker og moskéer har endret seg. I kriser er det naturlig for mennesker å søke sammen og støtte opp om hverandre, slik vi erfarte 22. Juli 2011. I en pandemi mister man denne muligheten og avstand blir en nødvendighet. «Hensikten med denne artikkelen er å beskrive i hvilken grad deltakerne følte behov for å komme seg i kirke, moské eller annet gudshus under den første koronakrisen våren 2020» (Danbolt et al., 2021, s. 6). Studiens konklusjon er at det var ulikt behov for å oppsøke gudshus i den første delen av pandemien. Samtidig er en naturlig respons å søke sammen i kriser. «Behov for å kunne søke sammen i kirker og andre gudshus er for mange en naturlig når en opplever at fundamentale psykososiale grunnpilarer i samfunnet, så som trygghet, fellesskap og eksistensiell mening, er destabilisert» (Danbolt, et al., 2021, s. 18). Dette synes også relevant inn i forskningen ettersom behovet for og savnet etter fellesskap og fysiske sammenkomster viser seg i mitt datamateriale.

Som vist over er det flere forskningsprosjekt retter seg inn og belyser tematikken som treffer min oppgave. I *Nytt norsk kirkeblad* er det flere artikler fra mennesker om deres opplevelse av koronakrisen og hvordan det har påvirket kirken. Og det kommer fram at flere har opplevd en bratt læringskurve når det gjelder å omstille seg fra fysisk til digitalt, og at kreativiteten har blitt utfordret. Helene Teistedal Vikre tar for seg unge voksnes opplevelser av kirkens betydning i koronakrisen, og at digitale verktøy ikke alltid er den beste løsningen selv om kirkebygget er stengt. Både i *The distanced church* og *Ecclesial practices* er tema hvordan være kirke digitalt. *The distanced church* reflekterer rundt kirkenes første respons og hvordan dette har ført til økt kreativitet. *Ecclesial practices* fremmer viktigheten av å være nøye og gjennomtenkt i møte med digital ekklesiologi. Holte presentere funn han har gjort blant

muslimske samfunn i Norge om flyt av korona- og smittevern informasjon. Danbolt et al. utforsker hvilket behov det har vært for gudshus i den første delen av pandemien.

Aktuelle tema i min forskning blir forsket på av andre og det dukker stadig opp nye artikler og funn når det gjelder korona og kirke, og det vil bare komme flere og flere.

Vinklingen inn mot diakoners opplevelse av koronakrisen og digitalisering av diakonien, er med på å fylle et perspektiv som enda ikke finnes. Dermed vil min oppgave være med å fylle et hull og bringe ny informasjon til videre forskning.

1.6. Oppgavedesign

Jeg har foretatt kvalitative intervjuer av diakoner og hvordan koronakrisen har påvirket dem og diakonien. Problemstillingen vil forsøke besvares ved hjelp fra materiale hentet fra disse intervjuene. De metodiske avveininger blir gjort rede for i kapittel 2. I kapittel 3 blir det gjort rede for teori som er relevant for å belyse datamaterialet. I kapittel 4 kommer analysen, en gjennomgang av datamaterialet og funn gjort i intervjuene. Drøfting av analyse og teori vil være i kapittel 5. Her vil det være en gjennomgang av analysen og hvordan teorien kan belyse den. Konklusjonen vil komme i et eget kapittel, kapittel 6. Her vil problemstillingen gjenopptas, og konklusjonen vil vise hvordan problemstillingen har blitt besvart gjennom oppgaven.

2. Metode

I dette kapitlet sier jeg noe om hvilken forskningstradisjon oppgaven befinner seg i, og begrunner og gjør rede for valg av metode. Jeg utdyper mine valg knyttet til valg av metode, kvalitative intervju og metodekvalitet og etikk.

2.1. Valg av metode

2.1.1. Vitenskapsteoretisk utgangspunkt

Metode, kommer av det greske ordet *methodos*, betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen et al., 2010, s. 29). Jeg vil prøve å beskrive den veien jeg har gått mot et svar på problemstillingen min. I oppgaven er forståelse det sentrale og dermed står den i en samfunnsvitenskapelig tradisjon. Jeg møter mennesker og prøver å forstå hvordan de har handlet og de valgene de har tatt. Gjennom en hermeneutisk tilnærming skal jeg nærme meg et svar på problemstillingen ved å forsøke å forstå fenomener ut fra den konteksten de forekommer i (Johannessen et al., 2010, s. 398). Jeg vil fokusere på å tolke meningsinnholdet i de intervjuene jeg gjør i undersøkelsen, og ut fra det danne et bilde av en subjektiv virkelighet.

Jeg velger en abduktiv tilnæringsmåte, med en helling mot induktiv, som er preget av at jeg som forsker hele tiden beveger meg mellom teori og empiri (Busch, 2013, s. 51). Jeg veksler mellom å ta utgangspunktet i det empiriske materialet og ut fra det ser etter teori som kan støtte opp om det, og å ta utgangspunkt i teorier og fremsettes hypoteser om hva som vil finnes, for så å få avkreftet eller bekreftet hypotesene (Busch, 2013, s. 51). Jeg vil flest ganger ta utgangspunkt i det empiriske materialet og finne teori som stemmer med det. «Det teoretiske utgangspunktet justeres etter hvert som empirien samles og datainnsamlingen endres etter hvert som det utvikles nye teorier» (Busch s. 51-52).

2.1.2. Valg av forskningsdesign

I oppstarten av masteroppgaven, og etter temaet var bestemt, vurderte jeg å foreta en kvantitativ spørreundersøkelse hvor jeg sendte ut spørreundersøkelser til kirker rundt om i hele landet. Jeg ville da kunne fått data som fanget bredt og en oversikt over konkrete tiltak som ble satt i gang.

Jeg valgte likevel et intensivt design, og samle data fra et fåtall kilder (Busch, 2013, s. 52). Jeg hadde lyst å undersøke enkelte kirker mer i dybden og forstå hvordan koronakrisen preget kirkens diakoni. Det er ikke like lett å undersøke med en spørreundersøkelse. Valget falt på kvalitativ datainnsamling ved dybdeintervju med diakoner/diakonale ledere som er ansatt i kirken.

2.1.3. Tidsperspektiv

Jeg valgte å gjøre en tverrsnittundersøkelse fordi jeg skriver masteroppgaven i løpet av et semester og det er derfor ikke tid til en større og mer omfattende innsamlingsmetode. Dette er med på å påvirke resultatene. Fordi vi er midt i pandemien, vil vi få svar på hvordan koronakrisen har vært med å påvirke diakoner og de diakonale tiltakene underveis i pandemien.

Da jeg kom opp med problemstillingen og tema, våren 2020, visste jeg ikke hvordan situasjonen ville være når jeg skulle begynne å skrive. Det vil være interessant å bygge videre på problemstillingen, for den vil være like aktuell om et år, når pandemien er over og flere år etter det. I nye studier vil det kunne komme frem andre resultater enn det jeg kommer fram til her. Om noen år vil kanskje oppgaven være med å bidra i en større undersøkelse av hvordan koronakrisen har påvirket diakonien og diakonene i kirker. På denne måten er oppgaven med i et større tidsperspektiv.

For å forsøke og kompensere for svakhetene ved at jeg samler inn alle data på et tidspunkt har jeg valgt å stille spørsmål om hvilke fremtidsplaner diakonene har lagt og hvordan de ser for seg året videre med den usikkerheten som fortsatt er.

2.2. Kvalitative intervju og valg av informanter

2.2.1. Datainnsamling

Som allerede nevnt så falt valget på kvalitative intervjuer som metode for datainnsamlingen. Jeg har valgt å gjennomføre dybdeintervjuer. Dette vil gi meg en dypere innsikt i hva koronapandemien har gjort med diakonien og de diakonale tiltakene.

Ved å velge en kvantitativ metode hadde jeg kunne favne enda bredere og fått en større innsikt i hvordan kirker generelt i Norge hadde løst den digitale diakonien. Dette ville kunne gitt meg

større mulighet til å si noe generelt om hvordan diakonien har blitt påvirket av nedstenging og digitalisering. Likevel valgte jeg i stedet å gå i dybden med de jeg intervjuet og finne ut hvordan koronakrisen har påvirket de diakonien, diakonene selv og om diakonien har blitt digital. Ved å velge kvalitative intervjuer gir jeg informanten større frihet til å uttrykke seg enn ved fastsatte spørsmål. «Menneskers *erfaringer og oppfatninger* kommer best fram når informanten kan være med på å bestemme hva som tas opp i intervjuet» (Johannessen et al., 2010, s. 136). En svakhet ved kvalitative intervjuer er at man bare får innblikk i få informanters opplevelse og erfaringer, men desto dypere forståelse i den enkeltes erfaringer.

Jeg valgte et semi-strukturert intervju. Dette gav meg muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål underveis, jeg måtte ikke følge intervjuguiden slavisk og kunne bevege meg fram og tilbake alt etter hva informanten kom inn på. (Johannessen et al., 2010, s. 137). Jeg lagde en intervjuguide (se vedlegg) som jeg brukte og ut fra hva informantene svarte stilte jeg oppfølgingsspørsmål der jeg følte det var nødvendig. Intervjuet startet med en introduksjon av meg selv og prosjektet. Informantene hadde også fått et informasjonsskriv hvor prosjektet var beskrevet og hva jeg kom til å stille spørsmål om. Deretter stilte jeg noen enkle faktaspørsmål, gikk videre til nøkkelspørsmål som handlet om å få den informasjonen jeg trengte for å nærme meg et svar på problemstillingen. Til slutt hadde jeg noen spørsmål til avslutning og rom for innspill (Johannessen et al., 2010, s. 137-138).

2.2.2. Valg av informanter

Jeg har valgt å intervju diakoner/diakonale ledere som er ansatt i en menighet. Dette fordi jeg tenker det er disse som har de nødvendige forutsetningene for å formidle innsikt i forskningsspørsmålene og hjelpe meg nærmere et svar på problemstillingen. (Busch, 2013, s. 37). Det er de som jobber nærmest med de diakonale tiltakene og ofte har ansvaret for det diakonale som skjer i menighetene.

Jeg har valgt å intervju fire informanter fra ulike kirker i Oslo. Oppgaven min går ikke ut på å kartlegge generelt hvordan diakoner har opplevd koronakrisen og hvordan de har håndtert den digitale diakonien. Den handler om hvordan digital diakoni kan se ut og få et lite innblikk i hvordan noen diakoner/diakonale ledere har opplevd koronakrisen og omstillingen til en mulig digital diakoni.

Geografisk ville jeg at alle informantene skulle være fra Oslo fordi da har de blitt utsatt for de samme restriksjonene og dette vil være med å påvirke hvordan de har drevet kirke.

Jeg valgte to av informantene ut fra at jeg hadde personlig kjennskap til dem fra før. Ut fra dette visste jeg at de har et rikt diakonalt tilbud og diakoni er en viktig del av de som kirke. Deretter spurte jeg disse to om forslag til andre jeg burde snakke med og sendte dermed e-post til tre andre, hvor jeg fikk svar fra to som var villige til å bli med i studien. Denne metoden er kalt snøballmetoden (Johannessen et al. 2010, s. 109).

Intervjuene ble gjennomført via skjerm, ironisk nok. Dette på grunn av koronapandemien og restriksjonene som var da intervjuene ble gjennomført.

2.2.3. Forskerens rolle

Ingen møter verden forutsetningsløst. Johannessen et al. skriver «Forskerens forforståelse - eller forståelseshorisont - vil kunne påvirke hva forskeren observerer, og hvordan disse observasjonene vektlegges og tolkes» (2010, s. 38). Alle mennesker har med seg en forståelse av verden og det som omgir dem, og hendelser kan oppleves ulikt fra person til person fordi man har ulik forforståelse. Hvordan vil dette påvirke forskningsprosessen her? Som nevnt har jeg personlig kjennskap til to av kirkene. Den ene kirken består av flere mindre lokale kirker hvor jeg anser den ene som min kirke. Den andre kirken har jeg hatt praksis ved, fulgt diakonen og kjenner til en del av de diakonale tiltakene og fokuset deres. Det er både en fordel og ulempe ved dette. Det kan hjelpe meg til å bedre forstå hvorfor de har tatt de valgene de har gjort knyttet til de diakonale tiltakene. Det kan være med å gi meg en større innsikt og forståelse for den virkeligheten jeg studerer og muligens kan jeg lettere fange opp sammenhenger og forhold som er relevante i forhold til problemstillingen.

Det er heller ikke til å legge skjul på at det kan være en ulempe. Jeg kan gå inn i intervjuet med en tanke om hva som er viktigst av deres diakonale tiltak og ha en mening om at det bør opprettholdes så godt det lar seg gjøre med de restriksjonene som har vært og er. Det kan være med å hindre meg i og se andre ting som er vel så viktig for oppgaven. Som Kvale og Brinkmann sier «Tilknytning til en av disse gruppene (informantene) kan få forskeren til å ignorere visse resultater og legge vekt på andre, på bekostning av en så fullstendig og nøytral undersøkelse av fenomenene som mulig» (2009, s. 92). At jeg ikke har god kjennskap til de andre to kirkene, er jeg bevisst og jeg tror verken det vil være en fordel eller en ulempe i forhold

til de to andre kirkene. I møte med de jeg ikke kjenner til fra før vil jeg kunne ha en mer nøytral tilnærming, samtidig som jeg vet nok om dem til å vite at de passer inn i studien.

Det å ha omfattende kunnskap om intervjuemnet er et kvalifikasjonskriterie for intervjueren (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 177). Med min innsikt i to av kirkene og personlig erfaring kan det være en nyttig faktor i forskningsarbeidet. For at dette skal være en fordel er det viktig at jeg er bevisst mitt eget ståsted.

Å være bevisst på at egen historie påvirker tolkningsprosessen, gjør det naturlig å gå i dialog med seg selv og egne «fordommer» underveis. Kanskje kan det også bidra til en blir ekstra lydhør og åpen i møte med ny forståelse (Framgarden, 2011, s. 35).

2.2.4. Dataanalyse

Målet for oppgaven er å se hvordan diakonien har blitt preget av koronakrisen, hvordan det digitaliseringen har påvirket diakonale tiltak og diakonen/den diakonale lederen. Når man har et mål, er det lett å vise veien dit. Metode viser veien til målet. Når man vet hva som er målet og hvorfor undersøkelsen skal foretas kan man stille spørsmålet om hvordan. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 199). Hvordan skal jeg komme fram til målet?

Det ble gjort fargekoding av de forskjellige temaene: *forståelsen av diakoni, diakonale tiltak, reaksjoner på koronakrisen, personlig opplevelse, erfaringer, fellesskap og utfordringer*. Under hvert hovedpunkt har jeg foretatt en fenomenologisk meningsfortetting (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 212). Interessante avsnitt og svar på spørsmål har blitt komprimert og tematisert, som Kvale & Brinkmann sier «Lange setninger komprimeres til kortere, hvor den umiddelbare meningen i det som er sagt, gjengis med få ord» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 212). Informantenes uttalelser har jeg forsøkt å lese og tolke så forutinntatt som mulig, selv om jeg aldri helt vil greie å være nøytral. Som Johannessen et al. sier «Forskerens forforståelse - eller forståelseshorisont - vil kunne påvirke hva forskeren observerer, og hvordan disse observasjonene vektlegges og tolkes» (2010, s. 38), ingen vil kunne lese eller tolke informasjon nøytralt da alle har en forforståelse med seg.

2.3. Metodekvalitet og etikk

2.3.1. Metodekvalitet

Diskusjonen om kvaliteten på metoden reiser spørsmål om kunnskapen som er produsert kan være objektiv og om intervjuforskningens karakter. Objektivitet er flertydig og selv om jeg ikke klarer å være helt objektiv da alle møter verden med en forforståelse, er jeg bevisst dette. I tillegg er jeg bevisst min ulike relasjon til informantene og hvordan dette kan være med å påvirke min objektivitet. Jeg har forsøkt så godt jeg kan og holde meg objektiv, forstå det informantene har prøvd å formidle og forsøkt å legge til side elementer som kan være med å forstyrre min tolking av informasjonen. Jeg har transkribert intervjuet, sendt det tilbake til informantene hvor de har fått endret eller lagt til informasjon de følte var nødvendig.

Reliabilitet, hvor pålitelig er dataene? Jeg stoler på at informantene har gitt så korrekt og informasjon som mulig. Dette er personlige opplevelser og erfaringer, og jeg stoler på at de har sagt det de mener og har erfart. Siden jeg har kjennskap til to av kirkene fra før kan det ha vært med å gjøre det lettere for disse informantene å stole på meg og være ærlige om hva de tenker og har erfart. Samtidig opplever jeg å ha fått tillitt fra alle informantene, hvor vi har hatt en åpen og ærlig samtale. Jeg har behandlet dataene så korrekt som mulig, selv om det alltid vil være farget av min forforståelse.

Validitet, er dataene gyldige? Og i hvor stor grad måler vi det vi tror vi måler? (Busch, 2013, s. 62). Det er viktig at forskeren er bevisst på hva hovedpoenget og målet med oppgaven, og ut fra det kommer med gode forskningsspørsmål som belyser problemstillingen. Jeg har forsøkt å lage gode forskningsspørsmål som fokuserer på å gi svar problemstillingen og målet med oppgaven. For at data skal representere virkeligheten og ha en viss gyldighet, stilles det store krav til intervju spørsmålene. Hvordan kunne jeg få svar på det jeg lurte på, og hva var det jeg egentlig ville finne ut av?

For å si noe generelt om hvordan koronapandemien har påvirket diakonale tiltak og diakoner, måtte man ha gjennomført en mye større undersøkelse. Denne oppgaven er ikke av stort nok omfang til det. Det vil være umulig å generalisere i en så liten studie. Den vil likevel gi et lite innblikk i hvordan koronapandemien har påvirket de diakonale tiltakene og diakonen.

2.3.2. Etisk refleksjon

Siden tema ikke er av sensitiv eller sårbar karakter har jeg valgt å bruke navnet på både diakonen og kirken vedkommende jobber i. Dette gjør det lettere å beskrive konteksten de jobber i og hva som kjennetegner kirken deres. Kirkens særpreg og geografisk beliggenhet er sentral informasjon som er med å påvirke dataene, funnene og konklusjonene. Det er så vidt jeg vet, ikke flere pinsemenigheter i Oslo som har ansatt en egen diakonal leder. Det hadde derfor vært vanskelig å anonymisere og samtidig få med essensiell informasjon om kirken.

Alle informantene var informert om dette, har signert en samtykkeerklæring og godkjent at navnet på kirken og sitt eget navn blir brukt. Jeg har meldt prosjektet inn til NSD og fått godkjenning, dette ligger vedlagt.

Alt materiale, intervju og transkripsjon blir slettet etter prosjektet er ferdig.

3. Teori

I det følgende kapittelet legges det frem teori som omhandler diakoni, hva det er og hvilken plass det har i kirken. Diakonien er selve kjernen i oppgaven og det er derfor viktig å redegjøre for hva det er, og hvilken plass diakonien har i kirken og samfunnet.

Den teoretiske rammen i koronakrisen er preget av digitalisering og informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Det vil derfor være nødvendig å se nærmere på hva det er og hvordan IKT brukes.

Jeg kommer først til å ta for meg diakonien med ulike underpunkter, før jeg går inn på IKT og digitalisering. Jeg tenker dette er nyttig teori i en drøfting og kan hjelpe meg nærmere et svar på problemstillingen. Annen litteratur vil også bli brukt i drøftingen.

3.1. Diakoni

Ordet diakoni kommer fra det greske ordet *diakonos* og kan oversettes til tjeneste. På engelsk oversettes det ofte til *ministry* når man snakker om Jesu *ministry* og ulike *ministries* i menigheten. På norsk har man ikke et godt nok ord som dekker hele betydningen av ordet.

Selv om det oversettes til *å tjene*, er det ulikt i hva man legger i det å tjene. Jeg vil se på hva som ligger i ordet diakoni og hvordan det defineres.

3.1.1. Diakonidefinisjon

Kjell Nordstokke (1997) skriver om hva diakoni er og legger vekt på at diakonien er troens tjeneste i verden. Han trekker fram tre punkter angående den teologiske dimensjonen ved diakoni, den første er diakoniens *kristologiske fundament*, at Jesus er sentrum av diakonien og at hans tjeneste og liv er fundamentet. Det andre er diakoniens *ekkesiologiske grunnlag* er at menigheten er som Kristi legeme og at menigheten dermed bringer Guds gode gjerning inn i verden. Den verdensvide kirke vil alle være ulike deler av Kristi kropp, og sammen vil Kirken bringe gode gjerninger til verden. Det siste punktet Nordstokke legger vekt på er det *antropologiske utgangspunktet* for diakonien, at mennesket står i sentrum for de diakonale handlingene (1997, s. 48). Mennesket er viktigere enn institusjoner, strukturer og roller. Mennesket er i sentrum og det viktigste for de diakonale handlingene. Dette fordømmer ikke

at det ofte er lurt å sette diakoni i struktur og organisere, men det fremmer først og fremst mennesket som det viktigste, så får alt annet komme etterpå.

Etter den nye definisjonen av diakoni kom fra Den norske kirke i *Plan for diakoni* i 2007 endret dette uttrykket seg. «Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkerådet, 2020). Fra at mennesket er det eneste levende som er i fokus, ble også naturen innlemmet som et av områdene diakonien har ansvar for. Forståelsen av hva diakoni er har endret seg fra å utelukkende handle om mennesket til å omhandle alt levende. Det er større fokus på at vi har et ansvar for skaperverket og klimaet. Det betyr likevel ikke at mennesket ikke er viktig, bare at naturen også er et viktig fokusområde. Pinsebevegelsen har ikke en egen definisjon på diakoni, jeg vil derfor ta utgangspunkt i Den Norske kirkes definisjon gjennom oppgaven. Mer om hvilken diakoniforståelse informantene mine har blir redegjort for i analysen, kapittel 4.2. Forståelsen av diakoni.

3.1.2.1. Diakoni i Bibelen

Ifølge flere forskere startet diakonien med de sju mennene som ble valgt ut av Jesus for å hjelpe disiplene med matutdelingen i den første kristne tid slik at disiplene kunne vie seg til bønner og tjenesten med Ordet (Apg 6, 1ff), derfor blir det ofte snakket om at «... diakoni er tjeneste ved bordene» (Jordheim, 2011).

I Bibelen skjer det flere ganger at Jesus snakker om tjeneste og utruker mennesker til å tjene andre, «Og det var han som ga noen til å være apostler, noen til profeter, noen til evangelister og noen til hyrder og lærere, for å utruste de hellige til tjeneste så Kristi kropp bygges opp ...» (Ef 4, 11-12).

Jesus er forbilde for diakonien ved at han kom ned til jorden og ble likt et menneske og tok på seg en tjenerskikkelse.

Tenk ikke bare på deres eget beste, men også på de andres. La samme sinnelag være i dere som også var i Kristus Jesus! Han var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget, tok på seg tjenerskikkelse og ble mennesker lik (Fil 2, 4-7).

Vi oppfordres til å bli lik Jesus, gå inn i rollen som tjener og tenke på andres beste.

Selve forankringen i Bibelen er det som skiller diakoni fra sosialt arbeid og vanlig medmenneskelighet. Kvalbein skriver om forskjellen på diakoni og omsorg for mennesker, i boken *Diakoni og kirke* (1976). Han sier at omsorg for mennesker ikke er spesielt for kirken og de kristne, men at det som skiller diakonien fra den rene sosiale omsorgen er forankringen i Bibelen og Jesu liv. Også Hegstad er enig, «Det som gjør kirkens omsorg til diakoni i kvalifisert forstand, er verken dens innhold eller dens særlige kvalitet, men rett og slett at den skjer i *Jesu navn*» (Hegstad, 2009, s. 82).

3.1.3. Diakoniens plass i kirken

Menigheten er selve kjernen av diakonien. Diakoni blir omtalt som kirkens omsorgstjeneste. Som nevnt inneholder Den norske kirkes definisjon fire hovedområder. Dette er nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket. Det vil være ulikt fokus i ulike menigheter. Noen menigheter vil ha fokus på vern om skaperverket, andre menigheter vil ha større fokus på inkluderende fellesskap og andre igjen vil ha større fokus på kamp for rettferdighet. Slike avgjørelser blir tatt av hver enkelt menighet og formes med bakgrunn i hvem som er ansatt som diakon, hens personlige egenskaper og interesser. Menighetens og lokalsamfunnets behov og befolkning er også med på å bestemme hva diakonien i hver enkelt kirke skal fokusere på og hvor man skal bruke ressursene.

I Den norske kirke har diakoniens plass i kirken vært diskutert i flere omganger både i Bispemøtet og Kirkemøtet, og i en saksorientering fra Kirkemøtet i 2011 står det litt om bispemøtets uttalelser fra 2010 og reaksjoner på det. En av tingene som har vært diskutert er om diakonien skal gå under den særskilte tjeneste, embete fra CA 5 (*Confessio Augustana*). Bispemøtet kom fram til at diakonien skal stå som en selvstendig tjeneste innenfor rammen av fellesskapet i kirken i stedet for å forstå ulike aspekter ved en enkelt tjeneste (Kirkemøtet, 2011).

Selv om det har vært uenigheter og uklarheter er hovedmålet til bispemøtet å styrke diakontjenesten i Den norske kirke, dette samsvarer med flere vedtak i Kirkemøtet. Diakontjenesten er ansett som en viktig del av Den norske kirke og vi skal nå se nærmere på hva som ligger i diakontjenesten og hvilken plass den har i Kirken.

Johannessen snakker om to paradigmer innenfor diakonien,

Det velferdssentrerte paradigme korresponderer godt med en tradisjonell diakoniforståelse, ivaretatt av diakoniarbeidere og diakoner som lindrer nød og bidrar til å forebygge sykdom og elendighet. (...) *Det kirkesentrerte paradigme* er at diakonien tenkes som en integrert, sentral og vesentlig del av kirkens oppdrag (Johannessen, 2009, s. 31).

I dag står det kirkesentrerte paradigme sterkt, samtidig har det ikke beseiret det velferdssentrerte paradigme. De lever godt side om side, og det veksles mellom de hele tiden. Dette støtter opp om diakonien som en sentral del i kirkens oppdrag. «Teologisk sett kan diakontjenesten forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, plassert midt i kirken» (Johannessen, 2009, s. 40).

3.1.3.1. Grunnleggende identitet

Plan for diakoni åpner med å si at kirken er diakonal i sitt vesen og at diakonien er en integrert del av kirkens identitet og oppdrag (Kirkerådet, 2020). Diakoni er evangeliet i handling, og er en sentral del av det å være kirke. For å realisere sin visjon, mer himmel på jord, er diakonien helt avgjørende for Den norske kirke. Diakoni er en måte å nå mennesker med Guds godhet og være en kirke som er til for mennesker. Den norske kirke ser på seg selv som en tjenende kirke, dermed er diakoni en vesentlig del av kirken. Også Hegstad er enig i at kirken er diakonal, «I hele sin eksistens er kirken kalt til å vitne om gudsriket, også gjennom sine gjerninger. En kirke som nøyer seg med å tale om gudsriket, men som unnlater å gjøre gudsrikets gjerninger er ikke tro mot gudsrikets evangelium» (2011, s. 82). For å være en diakonal kirke må man gjøre gudsrikets gjerninger som springer ut fra evangeliet. Diakoni er evangeliet i handling.

I *Diakoni i kontekst* (LWF 2009/norsk utgave 2010) gitt ut av Det Lutherske Verdensforbund understrekes diakonien som en integrert del av det å være kirke. Rev. Dr. Ishmael Noko, generalsekretær i LWF, sier i forordet at «... diakonien faktisk utgjør selve DNA-et, altså selve kjernen i hva det vil si å være kirke, og i hver eneste menighets selvforståelse» (Nordstokke, 2010, s. 5).

I *Diakoni: en kritisk lesebok* skriver Kai Ingolf Johannessen et kapittel om diakonitjenestens plassering i kirken, han tar for seg diakoniens institusjonelle plassering. Som håndball legges til en sportsarena, så hører diakonien hjemme i kirken (2009, s. 29).

Du kan ikke ta diakonien ut av kirken, da blir ikke kirken det den er skapt til å være. Diakonien en grunnleggende identitet ved det å være kirke. Kirken er kalt til å etterfølge Jesus og gjøre de gjerningene han gjorde. Jesus spiste med tollere og syndere, han gav oppmerksomhet til de utstøtte og helbredet de spedalske. Dette er evangeliet i handling og som kirke er man kalt til å følge Jesus og fortsette hans handlinger i dag.

3.1.4. Fellesskap

I definisjonen av diakoni fra Dnk er inkluderende fellesskap en av de fire hovedpunktene diakonien handler om. Jordheim skriver at diakonien kommer til uttrykk gjennom inkluderende fellesskap. Fellesskap er en grunnleggende tanke i kristen tro, mennesket er skapt til fellesskap. I Bibelen leser vi at fellesskapet beskrives som en kropp med mange ulike lemmer og funksjoner, og at lemmene er et bilde på oss mennesker (jf. 1. Kor 12).

Fellesskap er en viktig del av diakonien. For å skape et godt menighetsfellesskap trekker Jordheim fram at tanken «Hva vil du jeg skal gjøre for deg?» er viktigere enn «Hva kan jeg få ut av dette?» (Jordheim, 2009, s. 18). Hun presiserer også at «Alle har behov for å få ta imot og gi» (Jordheim, 2009, s. 18). Det handler om gjensidighet, den ene dagen er det jeg som får og neste dag er det jeg som gir.

Kirken er et sted hvor man sammen, i fellesskap, møter Gud. Fellesskapet handler både om å møte hverandre og å møte Gud. I boken sin *Den virkelige kirke*, skriver Hegstad om forståelsen av kirken som koinonia, fellesskap (2009). Koinonia er et viktig aspekt ved kirken og handler om delaktighet. Hegstad legger vekt på to sider ved den kristne koinonia, det første er Jesus, vi er kalt til fellesskap med han. Samtidig viser nattverden fellesskap med hverandre. «Fordi vi har del i den ene Kristi kropp, har vi også fellesskap med hverandre» (Hegstad, 2009, s. 88).

3.1.4.1. Kirken som familie

Flere steder i Bibelen leser vi at de kristne omtaler hverandre som venner og søsken. Menigheten blir også sett på som Kristi kropp hvor de troende er ulike lemmer av kroppen. «For om et lem lider, lider alle de andre med. Og om et lem blir hedret, gleder alle de andre

seg» (1 Kor 12,26). Alle lemmene er avhengige av hverandre og er del av samme fellesskap, Kristi kropp.

Jesus kalte sine disipler venner (eks: Joh 15,14-15), dermed er det vanlig blant kristne og omtale andre kristne som venner. Det samme gjelder søsken, siden Gud ofte blir omtalt som Far og de kristne Guds barn, er det vanlig å omtale andre kristne som brødre og søstre.

Det dreier seg ikke om her bare om en forestilling om menigheten som en familie. På mange måter hadde den nytestamentlige menighet også faktisk familieliknende trekk. Eksisterende familier ble i mange tilfeller grunnstammen i de nye menighetene. I tilfeller der mennesker mistet sitt familienettverk som en følge av at de kom til tro, fungerte menighetene som fellesskap som tok familiens sted som en «ny familie» (Sandnes 1994 gjengitt i Hegstad, 2009, s. 90).

Kristne omtaler hverandre som søsken eller venner, og kirkefellesskapet kan for mange veie opp for manglende familierelasjoner. Man har ulike roller i et kirkefellesskap, deler sorger og gleder og lever sammen som en storfamilie.

3.1.4.2. Kirken i samfunnet

«Trossamfunn er undervurdert som sosial arena og informasjonskanal, ... vi må anerkjenne det arbeidet menighet gjør for integreringsarbeid og samfunnsmessig samhold» (Haugen, 2018, s. 93-94). Haugen forteller om en studie som sier at trossamfunn ikke må undervurderes og at trossamfunn er steder for fellesskap og bidrar med informasjonsflyt der andre ikke når. Ved å samarbeide med lokalsamfunnet, kommune og andre frivillige aktører når menighetsdiakonien lenger ut og blir en ressurs for samfunnet rundt seg. Det finnes flere eksempler på hvordan menigheter har samarbeidet med lokale sykehjem, frivillighetssentraler og frivillige organisasjoner. Samarbeid kan føre til enda bedre tilbud, at ressursene blir brukt best mulig, og blir til glede for flere.

3.1.5. Kirken i kriser

Koronakrisen har påvirket Kirken, og i kriser blir ofte Kirken enda viktigere enn til vanlig. Kirken spiller ofte en stor rolle i kriser og katastrofer. I dette kapittelet skal vi se på Kirkens erfaringer fra tidligere kriser og større katastrofer og hva Kirken har betydd for folk.

Flere ganger ser man at folk trekkes til kirken når det oppstår kriser. 22. juli 2011 er et godt eksempel på det. Både kirker, moskeer og humanismens hus i Oslo holdt åpent etter terrorangrepet i 2011 (Haram, 2011). Over hele landet kom folk til kirken. Det ble tent lys i kirken og markert med roser og folk samlet seg i store folkemengder. Kirken ble et samlingspunkt i denne krisen. Den ble et sted folk søkte til, tente lys og mintes de døde. Kirken har en viktig rolle i samfunnet og spesielt i kriser kommer behovet for kirken fram. Det er et felles sted å være, sørge sammen og vite at man er flere om det samme. Et sted man kan kjenne på fellesskap og tilhørighet. Kirken blir et symbol på tilhørighet og fellesskap midt i sorgen.

Skants har skrevet boken *Omsorg i kriser* (2014), som er en håndbok i psykososialt støttearbeid. Her trekker han fram at det i dag er selvsagt at nesten alle former for virksomheter har en beredskapsplan i møte med kriser. Skants jobber som sjømannsprest i sjømannskirken og er beredskapsansvarlig der. Sjømannskirken er til for å være der for mennesker som opplever kriser i utlandet.

Skants peker på viktigheten av å ha en beredskapsplan. Han trekker fram risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) som et viktig redskap i beredskapsplanleggingen (Skants, 2014, s. 46). Ut fra den kan man lage en god beredskapsplan. Det gjelder å være så godt forberedt på krise som mulig, selv om man aldri kan forutse hva krisen vil innebære. Det vil derfor ikke være nødvendig eller nyttig og lage en veldig detaljert plan. Heller en plan som er brukelig i krisesituasjoner, med konkrete punkt for hva som skal gjøres i ulike situasjoner. Hovedfokuset er å ta vare på mennesker i krisesituasjoner.

«Kollektiv sorg krever kollektiv bearbeiding og er en av begrunnelsene for offisielle markeringer for store hendelser» (Skants, 2014, s. 134). En kollektiv sorgsituasjon retter seg mer mot det som har hendt, enn mot personene som er rammet. Kirken har ofte vært brukt til å holde minnemarkeringer fordi det oppleves trygt, også for de som ikke bruker kirken jevnlig. «Kirken synes å ha en betydelig samlende rolle når folket sørger» (Skants, 2014, s. 134). I Kirken blir det tent lys for de døde eller skadde, et ritual som for mange hjelper i sorgprosessen.

Det bidrar til å minnes de døde, lyset kan symbolisere den døde. Folk utfører ritualer for «å skape mening, bekrefte tilhørighet, få livet til å henge sammen» (Danbolt et al., 2014, s. 2014). Fellesskapet i møte med kriser er ofte noe av det sterkeste som sitter igjen (Danbolt & Stifoss-Hanssen, 2007, s. 171). Danbolt og Stifoss-Hanssen har i boken sin snakket med etterlatte etter ulike ulykker og deres opplevelse av tiden etter. Flere av de etterlatte beskriver følelsen av fellesskap i minnegudstjenesten og timene etter på kirketrappa, som viktige. Det å være sammen med andre som deler sorgen og kjenne at man ikke er alene trekker flere fram som essensielt i sorgprosessen. Selve minnegudstjenesten fikk øynene opp for at man ikke var alene. Kirken ble et naturlig rom å ha minnemarkering/gudstjeneste etter ulykken, og flere sier at atmosfæren i kirken gav en ro og trygghet (Danbolt & Stifoss-Hanssen, 2007, s. 171-179). «Når vi føler oss trua, så går vi i flokk» (kvinne i undersøkelse i Danbolt et al., 2014, s. 210). Kirken er et viktig samlingspunkt i kriser og etter ulykker, og trekker naturlig mennesker til seg. Mennesker har behov for et sted å samles og kjenne på fellesskap midt i krisen og sorgen. Fellesskapet etter en krise blir erfart gjennom berøring, felles deltakelse i ritualet og blick (Danbolt et al., 2014, s. 210).

3.2. En digital verden

Når koronakrisen kom, ble det viktigste vi kunne gjøre å holde avstand til hverandre. Vi kunne ikke treffes på samme måte som før, og som kirke ble man nødt til å finne nye måter å holde kontakt med hverandre. Digitale verktøy, hjelpemidler og plattformer ble mer aktuelle enn noen gang før. Det vil derfor være nødvendig å se nærmere på hva digitalisering er, hvilke tilbud som finnes, hva utfordringer kan være og bruk av sosiale medier.

Datamaskiner, mobiltelefoner, nettbrett, smartklokker mm. har blitt en naturlig del av hverdagen til folk. Vi kommuniserer over nettet, lagrer dokumenter, bilder, videoer og jobber via nettet. På fritiden spilles det på skjerm, man lukker ute den virkelige verden og entrer den virtuelle verden. Etter koronapandemien kom har det meste av arbeidslivet vært på nett. De fleste har hatt hjemmekontor, møter over Zoom og Teams, snakket mer i telefonen og ikke beveget seg ut av huset for å gjøre jobben sin. Dette gjelder også kirkens ansatte. Men hva er egentlig digitalisering?

3.2.1. Hva er digitalisering?

Ifølge Andersen og Sannes (2017) er digitalisering: «...et verb som betegner en transformativ prosess der noe blir digitalt – en digital prosess, en digital organisasjon eller et digitalt samfunn» (Andersen & Sannes, 2017).

«Digitalisering handler om å bruke teknologi til å fornye, forenkle og forbedre. Det handler om å tilby nye og bedre tjenester, som er enkle å bruke, effektive og pålitelige» (Regjeringen, 2014).

Digitalisering handler om omstilling, omstilling fra noe til noe annet. Det kreves en omstilling for digitalisering. Det gjelder både det rent praktiske og måten å tenke på. Digitalisering er en samlebetegnelse for overgangen fra analoge og papirbaserte løsninger og systemer til digitale og elektroniske løsninger (Regjeringen, 2014).

3.2.2. Helsetjenester på nett

Helsetilbud for unge finnes det mye av, og mye finnes også på nett. Sider som *Klara-klok*, *Korspåhalsen*, *Barnogunge* og *Jentevakta* er bare noen eksempler på nettsider som tilbyr e-posttjenester til barn og unge. De tar for seg ulike temaer om kropp, informasjon og kontakt med voksne, rus og rusmidler og psykiske problemer (Andersen & Svensson, 2010). Andersen og Svensson har gjennomført en studie om psykisk helsearbeid om konsekvenser for normalitet- og identitetsdannelse hos ungdom. Studien til Andersen og Svensson sier ikke noe om hvor populære disse tjenestene er, eller hvor ofte de brukes. De setter søkelys på hva psykisk helsearbeid på nett gjør med ungdommenes prosess å finne ut hvem de selv er. Nettjenestene formidler et budskap «... om at ungdom er avhengige av andre for å bli og forbli uavhengige individer» (Andersen & Svensson, 2010). Psykisk helsearbeid gjennom disse nettjenestene framstår som en måte å håndtere dette på, «... og muliggjør at ungdom kan håndtere en identitet som både avhengig og uavhengige mennesker» (Andersen & Svensson, 2010). Fordi man slipper å oppsøke fysiske helsetjenester, og i stedet oppsøke nettbaserte helsetjenester, er det lettere å stille de vanskelige spørsmålene eller man finner ut av ting selv.

3.2.2.1. Nettkirken

Nettkirken er en kirke på nett som drives av Kirkerådet. Der er det mulig å chatte med diakoner og prester flere ganger i uken. Det er både prester og diakoner fra Den norske kirke og fra

Sjømannskirken. De er tilgjengelige for folk som vil chatte om vanskelige ting. De har taushetsplikt og samtalen vil bli helt slettet når chatten/samtalen er over (Nettkirken, u.å.).

Nettkirken er en digitalisert kirke, hvor kirke ikke forutsetter et fysisk møte. Kirken tilbyr tjenester som sjelesorg, lystenning og bønnelapper, bare digitalt. Nettkirken har vært drevet av sjømannskirken i flere år og får nå hjelp av Dnk.

3.2.3. utfordringer ved digitalisering

Med digitalisering øker skjermbruken naturlig nok. Hva gjør skjermbruk med oss?

Det er flere forskningsprosjekt som forsker på hvordan skjermbruk påvirker hjernen, og spesielt barn og barn utvikling. En studie gjort av forskere ved NTNU i Trondheim fra 2019 omhandler hvordan økt skjermbruk kan påvirke små barn fra 4 til 8 år. De konkluderte med at økt skjermbruk kan svekke små barns sosialiseringsprosesser og resultere i lavere evne til å forstå følelser. Samtidig retter resultatene av studien oppmerksomheten mot å reflektere over og videre undersøke hvordan mekanismene som eksponering for skjermmedier påvirker barns sosiale-emosjonelle utvikling (Skalická et al., 2019).

Ikke bare forskere ved NTNU forsker på hvordan økt skjermbruk påvirker barn, en amerikansk studie fra 2019 tar for seg sammenhengen mellom skjermbruk og svekkelse av barns kognitive evner (Ness & Toftaker, 2019). Den amerikanske studien fant en sammenheng mellom økt skjermbruk og svekkelse av hjernens hvite materie som støtter språk og nye ferdigheter blant barnehagebarn. Resultatene peker også på at det er behov for ytterligere studier (Hutton et al., 2019). Man trenger ikke lete lenge for å finne enda flere studier om skjermbruk og hvordan det kan påvirke oss. Ikke alle studier går ut på at skjermbruk er skadelig for oss, selv om både den norske og den amerikanske studien viser til at skjermbruk kan gi uheldige effekter, kan de ikke med sikkerhet si at det er skjermbruken som er årsaken til effektene. Det må mer forskning til.

En annen utfordring ved digitalisering er ulik digital kompetanse blant brukerne. Det er ingen overraskelse at det er forskjell i bruk av internett blant ulike aldersgrupper. Ikke alle har vokst opp med internett og har dermed ikke samme forutsetning for å kunne bruke internett og digitale verktøy.

I 2006 gjennomførte Øyvind Nøhr en undersøkelse blant eldre over 60, *Aldring og digital kompetanse - konflikt eller lykke?*. Han undersøkte hvordan eldre forholder seg til digitale verktøy og internett. Funnene viser naturlig nok at de eldre bruker informasjons- og

kommunikasjonsteknologi (IKT) som datamaskiner og telefoner i langt mindre grad enn de yngre. Samtidig var det en gruppe eldre som hadde brukt IKT før, som frivillig hadde valgt det bort. De hadde tenkt gjennom det og hadde reflekterte grunner til å ikke bruke det (Nøhr, 2006). Eldre bruker mindre internett og digitale plattformer enn de yngre, både fordi kompetansen og interessen er lavere og som en konsekvens av et frivillig valg.

For at eldre skal vise interesse for bruk av IKT viser studien at oppmuntring fra barn og barnebarn kan være med å påvirke. Det samme gjør aktivitet, de eldre som er aktive generelt bruker nettet og datamaskiner mer enn de som ikke er så aktive.

Nøhr skriver også at den digitale interessen blant eldre er også avhengig av tilrettelegging ved kurs, lett tilgjengelig informasjon og ulike støttefunksjoner.

Bruk av internett blant eldre er en blanding av for lite digital kompetanse og frivillig avstand. Digital kompetanse er avgjørende for lykke i møte med IKT, samtidig så tar noen av de med digital kompetanse avstand fra IKT.

3.2.4. Sosiale medier

«Sosiale medier er tjenester på internett som gjør det mulig for mennesker å dele informasjon med hverandre» (Nettvett, 2020). Eksempler på sosiale medier er Facebook, Instagram, Twitter og Snapchat.

Sosiale medier er blitt en del av hverdagen til de aller fleste. Ifølge Statistisk sentralbyrå bruker 66% av befolkningen mellom 16-79 år sosiale medier hver dag eller nesten hver dag, mens fire av fem hadde brukt sosiale medier de siste tre månedene (Røgeberg, 2018).

Sosiale medier blir brukt til å holde kontakt med mennesker. Det er plattformer hvor man kan ytre sine meninger og skape rom hvor man tilgjengeliggjør meningene sine for verden. Sosiale medier er også en plattform for underholdning hvor man kan finne alt fra humor, sminke og DIY - videoer (DIY - Do it yourself).

Informasjonskanal er også en viktig del av sosiale mediers funksjon. Organisasjoner, kirker og bedrifter bruker sosiale medier for å nå ut til «publikumet» sitt. Når en stor andel av befolkningen bruker sosiale medier daglig, er det et naturlig sted å være for å nå ut med informasjon.

4. Analyse

I dette kapitlet vil jeg analysere og presentere empirien. «Kvalitative data taler ikke for seg selv. De må fortolkes» (Johannessen et al., 2010, s. 163). Mine empiriske funn analyseres her med mål om å få et bilde av diakoners opplevelse av å være diakon i koronakrisen. Jeg har valgt å kategorisere funnene i forskjellige tema for å gjøre det mer oversiktlig. Temaene det falt seg naturlig å fokusere på var *forståelsen av diakoni, reaksjoner på koronakrisen og erfaringer*. Jeg vil ta for meg et og et tema og gjengi informantenes opplevelser og tanker rundt hvert tema.

Først vil jeg presentere hver kirke og sette de inn i en kontekst. Dette er viktig for forståelsen av måten de har reagert og handlet på. Både beliggenhet, type kirke, medlemsmasse og tilgang på ressurser er viktige faktorer i møte med koronakrisen.

4.1. Introduksjon

4.1.1 Ann-Kathrin - Holmlia kirke

Ann-Kathrin jobber i Holmlia kirke som ligger øst i Oslo. Hun har en klassisk diakonstilling med et bredt spekter av oppgaver. Stillingen går ut på å lede det diakonale arbeidet i kirken med alt det innebærer. Det er alt fra babysang til seniorarbeid. Hun har jobbet som diakon i Holmlia i 10 år. Medlemstallet er på ca. 4300, og ukentlig er det ca. 500 som deltar på aktiviteter i tillegg til gudstjenester. Barnefamilier er sterkest representert og kirken har et stort familiearbeid, samt en del seniorer.

Holmlia kirke ligger sentralt plassert på Holmlia og mange går forbi den på vei til togstasjonen, dermed er den ganske synlig i lokalsamfunnet. Likevel jobber de med å få den til å bli et naturlig samlingspunkt. Holmlia er en ganske ung drabantby og kirken ble vigslet i 1993. Holmlia har blitt omtalt mye i media og da med fokus på høy innvandrерandel og drapet på Benjamin Hermansen i 2001, Ann-Kathrin sier dette har gjort noe med lokalsamfunnet

Og at Benjamin Hermansen drapet for 20 år siden, det var veldig formativt for, hva skal jeg si, det gjorde veldig mye med lokalmiljøet, på en positiv måte og. Eftervirkningene

av drapet ble veldig mye mer samhold, fokus, mens ytre sett ble det kanskje litt mer et negativt omdømme for Holmlia da.

Ann-Kathrin beskriver Holmlia som en skjult perle i utkanten av Oslo og opplever at mange har det veldig godt der. Hun legger heller ikke skjul på at det er spesielle utfordringer som krever ekstra bevilgninger.

4.1.2. Eline - Filadelfiakirken Oslo

Eline jobber som diakonal leder i Filadelfiakirken som ligger i Oslo sentrum. Hun er vikar, og har vært det siden desember 2019. Hovedoppgaven er å se det diakonale behovet i byen, og opprette tiltak som kan være med å hjelpe de svakeste i samfunnet. Den diakonale lederen har ansvaret for den diakonale tjenesten i kirken, hvor menigheten kan være med å bidra. Eline skal rekruttere, følge opp og sørge for at det er nok medarbeidere på de ulike tiltakene til enhver tid.

Filadelfiakirken består av fire lokasjoner; Sentrum, Majorstuen, Lillestrøm og Enebakk, med ca. 5000 registrerte medlemmer. Samlet sett er det ca. 1500 som deltar på aktiviteter og gudstjenester ukentlig.

Det at Filadelfiakirken har fire ulike lokasjoner gjør at de når et bredt mangfold av mennesker i ulike aldersgrupper. Eline beskriver kirken som en flergenerasjonsmenighet med alt fra babyer til pensjonister. Det er et stort barnearbeid med rundt 200 barn, ungdomsarbeid og den største gruppen er studentarbeid med tre gudstjenester på søndager, som samler opp mot 1000 studenter. Samtidig er det et stort familiearbeid og familiegudstjenesten på søndag er også en bra gjeng. De eldre har et eget treff, T12, på torsdager hvor de møtes til andakt og kaffe. Det er uten tvil studenter som utgjør den største andelen.

Eline forteller at kirken vil være en diakonal kirke og ikke bare en kirke som driver med diakonalt arbeid.

4.1.3. Edel - Oppsal kirke

Edel jobber som diakon i Oppsal kirke. Stillingen som tidligere har vært en ren menighets finansiert stilling, er nå blitt en spleiselags stilling mellom bispedømmerådet, kirkelig fellestråd

og menigheten. Hovedoppgaven er å lede det diakonale arbeidet på Oppsal, og hovedvekten av Edels hovedfokus er på de voksne og eldre i menigheten og utsatte grupper. De har både trosopplæringsmedarbeider, kateket og ungdomsprest som har spesielt ansvar for ungdomsarbeidet. De samarbeider på enkelte ting, slik som fasteaksjonen. Menigheten er aktiv med mange frivillige, med rundt 150 deltar på aktiviteter og gudstjenester hver uke. Menigheten består av flest eldre over 60, en del barn og barnefamilier, en del ungdom som også er aktive og savner flere mellom 30-50 år.

Oppsal er en typisk drabantby og en av de første. Edel beskriver Oppsal som et tydelig lokalsamfunn hvor kirken har vært til stede fra starten. Kirken er en arbeidskirke med praktiske lokaler. I tillegg til Oppsal kirke har de også Søndre Skøyen kapell som gudstjenestested. Både Søndre Skøyen kapell og et annet bygg, Opus, blir leid ut til afrikanske menigheter i løpet av uken, så det er mye som skjer i kirkebyggene.

Edel beskriver menigheten slik «Vi har en veldig aktiv og god menighet som står på, mange frivillige som er med å bidra».

4.1.4. Hanna - Grønland kirke

Hanna jobber som diakonvikar i Grønland kirke i sentrum av Oslo. Stillingen er 50% diakonstilling fra kirkelig fellestråd, 20% fra menigheten og 30% er barne- og familiearbeider menighetsfinansiert. Mye av jobben går ut på å organisere køen til fattighuset som ligger på andre siden av veien for kirken. Samtidig er det et stort fokus på omsorgsarbeidet og det frivillige arbeidet i menigheten. Diakonen Hanna er vikar for pleier å kalle seg klimadiakon, kirken og diakonstillingen har et sterkt fokus på klima, bærekraft og grønn diakoni. I løpet av uken er rundt 140 innom på ulike aktiviteter og gudstjeneste. Kirken består av mennesker i alle aldre, med en god del barn, unge voksne, familier og pensjonister. Det er noen fra alle grupper, på tvers av generasjoner.

Kirken ligger sentralt i Oslo sentrum og strekker seg fra Sørenga til gamlebyen, et enormt spenn i demografi og hvem som bor der. Det er alt fra Barcode til området med høyest barnefattigdom. På babysang forteller Hanna at hun kan ha både alenemødre som nylig har flyttet til Norge og kjente skuespillere. Det er et sted med mange LHBTQ+ familier og par, skolene preges av at det er mange barn som ikke har etnisk-norsk bakgrunn. Det er et bredt spekter av mennesker som har Grønland kirke som sin kirke, samtidig beskriver Hanna det som et sterkt lokalsamfunn, og mange er engasjerte for å beholde Grønland som et sted for alle.

4.2. Forståelsen av diakoni

Forståelsen av diakoni er interessant å se på fordi det sier noe om hvordan de ser på diakonien og hvordan arbeidsoppgaver prioriteres. Forståelsen av diakoni viser seg å være ganske likt for informantgruppen, samtidig er det noen ulikheter som kommer fram. Hovedforståelsen er at diakoni handler om å lede det diakonale arbeidet i kirken, ha et spesielt fokus på å se menneskene som trenger det, både i og utenfor kirken og at diakonien er kirkens kroppsspråk.

Ann-Kathrin sier «diakoniforståelsen er vel ganske tradisjonell i det at jeg har det diakonale overordnede ansvar».

Edel sier «Min forståelse av diakoni, det handler veldig mye om - det er selvsagt kirken sitt kroppsspråk, det er det det betyr for meg. Vi lever jo ut troen vår».

Vi er den som kalles den diakonale kirken i sentrum. En diakonal menighet vi har en veldig identitet i, særlig på grunn av onsdag- og fredagskøen (utenfor fattighuset). Vi er en nedenfra kirke, en kirke som løfter fram andre stemmer og ikke lar oss kjøpe av noe, det skal være ekte, det skal være grasrota, det skal være lokale stemmer som blir hørt (Hanna).

Eline sier «Diakoniforståelsen er jo at vi ønsker å bringe Guds kjærlighet på en måte. Nestekjærlighet. Vi håper jo at mennesker kan få et møte med Jesus gjennom det vi gjør».

4.2.1. Diakoniens plass i menigheten

Jeg opplever at diakonien har en veldig stor plass i kirka. Det mener jeg jeg har sett mer av i kirka generelt at ordet (diakoni) brukes mer. Folk har en større forståelse av hvilken plass det burde ha og hvor viktig det er, enn da jeg begynte for ti år siden (Ann-Kathrin).

Ann-Kathrin har opplevd en endring i diakoniens plass i kirken, både i språkbruk og fokus. Det er større fokus på diakoni og flere er bevisst på hva diakoni er og gjør. Hun forteller at diakoni er en del av alle kirkens tiltak og opplever en «... veldig diakonal bevissthet i staben, slik at det

er langt fremme i arbeidet vårt og alle tiltakene våre». Dette kommer fram ved inkludering, tilrettelegging av praktiske ting og solidaritetsperspektivet er ting som blir viktige.

På samme måte som Ann-Kathrin forteller Edel at diakonien er spredt inn i alle aktiviteter i menigheten, ikke som ren diakoni, men som et diakonalt preg og sammenligner diakonien med syltetøyet i bløtkaken.

Jeg har jo alltid tenkt på diakonien som syltetøyet liksom, i bløtkaka. Altså det er ikke det ene kakestykket, men det er kremen eller syltetøyet som fordeles over hele kaken som gjør at det smaker godt. Sånn at alt som skjer i menigheten er jo - alt er ikke diakoni, men jeg synes veldig mye har et diakonalt preg i hvert fall, har jeg inntrykk av (Edel).

Edel forteller at fasteaksjonen er et veldig viktig diakonalt tiltak som er en del av den internasjonale diakonien. Det er noe alle i menigheten er opptatte av og spesielt ungdommene synes det er fint å gjøre noe praktisk for andre. Edel tenker også at en viktig del av diakoniens oppgaver er «å være en god kraft i nærmiljøet ut fra det vi tror på». Det er noe hun bruker mye tid på, ved å snakke med folk hun møter på kafe og på vei til andre ting. «Å være diakon i lokalmiljøet, det tror jeg veldig på».

Edel forteller om stor grad av involvering fra staben selv om hun kan føle seg alene fordi hun jobber så mye sammen med frivillige. «Samtidig er diakoni veldig sterkt på Oppsal føler jeg. Så jeg møter forståelse, men det er ikke alltid de andre i staben - tror jeg - føler eierskap til alt som foregår, alt jeg holder på med».

I Grønland kirke har diakonien en sentral plass i kirken, og Hanna forteller at de tenker på alle sosiale lag når de planlegger aktiviteter. Det skal være rom for alle på tvers av sosiale lag, økonomi og bakgrunn.

Det at vi kalles den diakonale kirken i sentrum har på en måte gjort noe med hele identiteten i menigheten, vi snakker det fram på alle områder. Det preger alt vi gjør, presten har det i bevisstheten sin hele tiden, alle har det og vet at vi er en diakonal kirke (Hanna).

Det er alltid noen gratisbilletter tilgjengelige når det arrangeres et arrangement som koster penger, de har beholdt askebeget utenfor kirken når de pusset opp for å synliggjøre at det er

en kirke for alle. En sentral tanke er «En kirke som er opptatt av å nå alle lag, har det i bevisstheten hele tiden at det er no one left behind». Hanna understreker at de er en kirke nedenfra, som kan rope høyt og være litt rampete på andre sine vegner.

Eline forteller at Filadelfiakirken ønsker å være en diakonal kirke og ikke bare en kirke som driver diakonalt arbeid. Eline forklarer at alle avdelingene kan kjenne seg litt alene i det de holder på med, samtidig føler hun at resten av staben er med på den diakonale tanken og er positive til alt som skjer. «Vi har jo et årshjul som er godt innarbeidet og alle vet at dette gjør vi». Hun opplever at den diakonale tankegangen er innlemmet i forkynnelsen, i livet til kirkegjengerne og i DNA-et til mennesker som tror på Jesus.

Diakonien i seg selv handler om å elske og ha omsorg for mennesker, og hjelpe de som trenger det. Og jeg tror som kirke så ligger det veldig naturlig, fordi man følger Jesus så tenker man det. Folk som går på gudstjeneste ønsker å være med å hjelpe folk i verden, så jeg tror mange føler at, om du går i kirke så har de lyst å være med å være god mot folk i Oslo, og at man har lyst å være med å bety noe. Så jeg tror det er mer integrert enn vi tror, i tenkningen vår (Eline).

Diakonien kommer til uttrykk gjennom og gi omsorg og kjærlighet til folk ved å gi den hjelpen de trenger, mat og å være et inkluderende fellesskap.

Eline forteller om et stort diakonalt arbeid i kirken med mange frivillige medarbeidere. For hvert tiltak har de en tjenesteleder som er ansvarlig for medarbeiderne, turnus og at alle får den informasjonen de trenger. Eline har ansvar for å følge opp tjenestelederne, samtidig som hun er med på en god del av aktivitetene selv. På denne måten er diakonien godt innvevd i kirkens liv og mange av de som går i kirken er også medarbeider på diakonale aktiviteter.

4.2.2. Diakonale tiltak

Alle informantene har tiltak som innebærer måltid i løpet av uka. I Oppsal er det fredagslunsj hvor folk tar med seg matpakken og får servert kaffe. I tillegg har de en gang i måneden temalunsj, hvor det deles måltid og får besøk av noen som har noe interessant og si. I Holmlia er det åpent hus med vafler, kaffe og andakt. Grønland kirke inviterer til tirsdagsmiddag, kirkesuppe i stedet for kirkekaffe etter gudstjenesten og før babysang inviterer de til lunsj på

tvers av generasjoner for å skape miljø. I Filadelfiakirken er det språkkafe annenhver tirsdag hvor det både er mat og hjelp og få. «Da har vi en gjeng medarbeidere som tar imot asylsøkere, innvandrere og folk som ikke snakker norsk og prøver å lære de norsk gjennom spill, konkurranser og samtaler». De får også hjelp med å skrive CV og jobbsøknader hvis de skulle ha behov for det.

Babysang er et diakonalt tiltak som går igjen i Holmlia og Grønland.

Alle kirkene har kirkekaffe etter gudstjenestene sine, eller Grønland har kirkesuppe. Edel understreker at kirkekaffen er et viktig diakonalt møtested, «Kirkekaffen er veldig, veldig viktig hos oss. Jeg ser på det som sterkt diakonalt, og jeg føler jeg får gjort mer på en kirkekaffe enn jeg får gjort på en arbeidsdag ellers».

Holmlia har også enkelt tiltak i løpet av året, som Unitedkonsert i forbindelse med fasteaksjonen, et arrangement i anledning kvinnedagen, julemarked og langbord i august som nærmiljømøteplasser. I august samarbeider de med biblioteket, lager et langbord i parken og inviterer folk fra lokalsamfunnet til å ta med en rett hver, dele mat og spise sammen. De har også noen grønne tiltak, som grønn dag hvor de inviterer ulike miljøvennlige aktører til kirken for å inspirere folk, vise seg frem og selge varer eller tjenester. De feirer også jubilanter, arrangerer en bursdagsfest for alle jubilanter det semesteret og feirer i kirken med kake og kaffe.

Edel forteller om søndagsskole hver søndag, supertirsdag hvor det er middag, øvelse med ulike kor og ulike hobbygrupper for barn. De har også lederkurs for fjorårskonfirmanter, hvor mange av de blir med videre som ungdomsledere i ungdomsarbeidet.

«Bydelen har et tilbud for mennesker med erfaring fra psykiatrien, som heter Kafé X. Der kan folk komme og spise lunsj og det er forskjellige aktiviteter og sånn», her driver Edel og diakonien i Bøler menighet en samtalegruppe annenhver uke. De har også lørdagstreff for mennesker med utviklingshemming sammen med diakonen i Bøler. I tillegg er, som nevnt, fasteaksjonen et viktig tiltak i Oppsal.

I Grønland er det er sterkt fokus på grønn diakoni og å være et inkluderende fellesskap. Kirkeklubb, et annet ord for søndagsskole, er et familietiltak en gang i måneden. Det drives også barne- og familiearbeid i nabolaget. Grønlandskartet er et prosjekt Hanna har jobbet med.

Det å løfte fram de gode tingene som skjer i nabolaget har vært viktig for oss. Så jeg har jobbet mye med et kart, i stedet for at man bygger et kulturhus for eksempel, så kan man løfte fram kulturen, de ulike scenene og kulturell musikk. Aktiviteter som skjer og moskeer skal bli mer synlig. Målet er å gjøre det tilgjengelig for andre.

«Så har jeg hatt skole, gratis ferieskole for barn, i samarbeid med interkulturelt museum og andre ulike steder som har aktiviteter for barn». I tillegg så består en stor del av hverdagen til diakonen i Grønland av å organisere billettkøen til Fattighuset som ligger vis a vis kirken. «Det er ikke et samarbeid med fattighuset, men et tilbud for de som går og henter mat der». Det som går igjen når Hanna forteller om hva hun gjør er «å løfte fram de gode tingene som skjer i nabolaget», og støtte opp om organisasjoner som tar initiativ til aktiviteter og tiltak som skaper godt naboskap. Nabolaget og lokalsamfunnet er viktige fokusområder for kirken.

Eline forteller om samarbeidet med Maritakaféen som et godt diakonalt tiltak som har foregått i flere år, hvor Filadelfiakirken har ansvaret for hver tredje fredag. Evangeliesenterets kontaktkafé er et tilbud for rusmisbrukere i Oslo. Filadelfiakirken sender medarbeidere dit, for å hjelpe til med pakking av matposer, dele ut middag og snakke med rusmisbrukere og folk som bor på gata.

Eline forteller om *Alle på oppdrag* som er det største diakonale tiltaket i løpet av året. Det er tre uker hvor hovedfokuset er «Å gjøre gode gjerninger og være gode mot folk». Eksempler er «fotballskole for barn som ikke har så god råd, grillfest med Evangeliesenteret og Maritakaféen, leksehjelp, oppussingsprosjekter, kakefest og snakke med studenter på UIO om Jesus». Frivillighetskontor er et helt nytt tiltak som har blitt startet opp. Da får de som er pensjonert og som har lyst, et tilbud om å jobbe frivillig i kirken med yrkene sine. «Nå har vi vel ti som jobber hos oss med blant annet økonomi og regnskap».

Høsten 2020 holdt Eline på med prosjektet *Åpne hjem*, «Det handler om at vi ønsker å mobilisere flere fosterfamilier, fosterhjem, beredskapshjem, støttefamilier og støttekontakter i Oslo. Det er en stor kø på barn som ikke har et hjem, og vi har lyst å minske den køen».

4.3. Reaksjoner på koronakrisen

4.3.1. Mars 2020 - den første reaksjonen

Korona og nedstengingen av Norge kom som et sjokk på alle informantene. Alle forteller om et kaos den første dagen og en hektisk periode de første dagene etter nedstengningen.

Eline forteller at hun var på jobb fra 09-21 den 13. mars og at staben tenkte «Hva gjør vi nå? Hva kan vi gjøre for Norge?». Hun forteller at de ble kalt inn til møte med lederteamet og fordelte ulike oppgaver mellom seg. «Vi ønsket å starte en dugnad, hva kan vi hjelpe folk med og hvordan kan vi nå ut?». De kom fram til handlehjelp, samtale på telefon, transport og forbønn. De fant fort ut at transport gikk ikke, fordi det stred mot smittevernreglene å være i samme bil.

Jeg husker ikke alt vi gjorde en gang, det var bare så sykt mye som skulle opp å gå da, for å få noe så raskt i gang da, en sånn kampanje. Spørre folk, snakke med kommunikasjonsansvarlig og få dette i gang. Det var jo kult, det var jo litt gøy. Også gjorde vi dette, også var responsen veldig mange som meldte seg som frivillig. Responsen var jo over 100 som meldte seg på kort tid og; nesten ingen trengte hjelp (Eline).

Det var den første reaksjonen forteller Eline, og få i gang et system hvor de som trengte hjelp med noe kunne koble seg på og få hjelp til det de trengte.

Både Holmlia og Oppsal forteller at det første de gjorde når koronakrisen inntraff var å opprette kontakt med folk over telefon. «Det første vi gjorde var vel å opprette kontaktliste, ringelister rett og slett» (Ann-Katrin). «Vi satsa veldig mye på å holde kontakten med folk via telefon da. Så jeg har snakket mer i telefon det siste året enn jeg har gjort de ti siste årene til sammen» (Edel).

Ann-Katrin forteller om noen dager helt i starten hvor alle var litt forvirra av situasjonen, og at de etter hvert skjønnte at dette ikke bare kom til å vare tre dager. Når de fikk samlet seg «... ble det opprettet teams og vi kunne ha digitale møter og vi fikk satt opp kontaktlister, ringeliste og

fordelte ansvar for det slik at vi var sikre på at folk var ivaretatt». På denne måten sikret de seg at alle hadde tilgang på mat og å få handlet.

Det var kanskje det aller første reaksjonen, at vi begynte å ringe rundt og fordelt mellom oss i staben hvem som skulle ringe hvem. Ringte rundt og hørte om folk var engstelige og om de hadde noen å ringe til hvis de trengte det, for å vise at vi var tilgjengelige (Ann-Katrin).

De ringte også rundt til moskeen og misjonskirken på Holmlia for å høre om det gikk bra med dem og hva de gjorde i denne tiden. «Det er jo litt fordi vi vet at vi er ganske privilegerte med mange ansatte i vår kirke og vi vet hvordan det er for mange andre». I tillegg har Holmlia tett kontakt med Hauketo-Prinsdal menighet fra før.

Edel forteller at fasteaksjonen har vært så *big deal* hos dem, og når kirken stengte ned 12.mars så var det bare noen uker til fasteaksjonen skulle være. Det viktige for de ble da å finne ut hvordan fasteaksjonen skulle bli. Den endte opp med å bli digital.

«Hjelp, hvordan skal vi være kirke nå når vi ikke kan møte folk?» var et spørsmål som dukket opp i Oppsal. «Så ble det snakk om åpen kirke og digitale sendinger. Hva er riktig, og hva er lurt å satse på? Også fikk vi famla oss av gårde og gjort noen erfaringer da». Siden alle de vanlige møtene ble umulig å gjennomføre forteller Edel at de satset veldig på å holde kontakten med folk via telefonen.

Hanna i Grønland forteller at det første hun gjorde når kirkene stengte var «... å ta med ut antibacen og billettbanken og stå utenfor døra» for å administrere køen til fattighuset.

Når vi sto der ute og 100-150 stykker sto å venta og alle frivillige måtte gå, da var det å ringe rundt til diakoner rundt om i byen og få de til å hjelpe, det var å søke til bydelsoverlege om å få tillatelse til å være inne, det var å kjøpe inn spraybokser for å spraye på asfalten så vi kunne markere hvor folk sto (Hanna).

Hun forteller at de fikk åpnet kirken ganske raskt og at for henne som diakon så var hennes oppgave:

Det var å snakke på vegne av de som sto på døra vår. Både via avisartikler og leserinnlegg og spørre etter antibac nok, for vi var et av stedene folk faktisk kom til når folk ble beordret om å være hjemme (Hanna).

Hverdagen besto av å være i kirka tre dager i uka og løpe hjem for å komme seg på et digitalt stabsmøte eller spille inn en film om fastetiden siden det var midt i det, oppsummerer Hanna.

4.3.2. Nye diakonale tiltak

Edel forteller at hun har hatt noen samtaler med en og en, ute i skogen med termos, men sier det ikke har vært noe voldsomme tiltak. Samtalegruppen på kafe X har fortsatt som før. Fredagslunsj og formiddagstreff har vært litt av og på ut fra smittevernreglene, det har ikke vært noen alternativ til det når kirken var stengt. Edel forteller at de har hatt åpen kirke hver dag siden det stengte ned.

Både Edel og Ann-Kathrin forteller at de valgte å lage skriftlige hilsener til folk i menigheten som de leverte ut før jul, påske og pinse. «Som en sånn liten hilsen fra kirka, der vi også trykte på bilder og kontaktinformasjon til oss i kirka hvis noen ønsket å ta kontakt» (Ann-Kathrin). «Jeg tror vi skrev 150 julekort - også gikk vi rundt til folk i menigheten. Sto på trappa og prata litt liksom, det var som et bitte lite mini hjemmebesøk da følte jeg» (Edel).

«Også har det jo vært påskevandring rundt kirken, sporlek, konkurranser. Jeg tror alle barna fikk en påkepakke i fjor med litt ymse innhold fra menigheten» (Edel).

Hanna forteller at de begynte å skrive mer:

Vi har lagd hefter i stedet for når vi egentlig skulle ha seminaruker eller temauker hvor hver kveld i uka har et tema, med panelsnakk, så har vi skrevet et hefte i stedet. Vi er opptatt av å engasjere forskjellige folk og dra inn flest mulig folk, i heftet også. Hvis vi ikke får de inn på eventer så får de skriftlig oppgaver (Hanna).

En av hovedoppgavene til Hanna, når koronakrisen kom, ble å administrere køen til fattighuset og tilgjengeliggjøre kunnskap og informasjon til de i køen. Fattighuset var stengt en periode i starten, men folk kom likevel og da var Hanna der og ga ut informasjon.

«Så det var en kartlegging da, en re kartlegging for hvordan dette påvirker vårt lokalmiljø i den grad man klarte å nå ut da og få en oversikt». Det handlet også mye om å kartlegge lokalsamfunnet og om folk hadde det de trengte når alt ble stengt. «Har alle barn på skolene her datamaskiner? Har de internett?».

Hanna sier «Det var å finne alternative ting det vi allerede gjorde da, prøve å holde driven, ukesrytmen, søndagsrytmen, kirkeåret til å rulle framover, synliggjøre det på nett på et vis». De møttes ute til ulike aktiviteter ved bålpanna, pynta kirkedøren med påskepynt og prøvde å synliggjøre ting på nett.

Ann-Kathrin forteller at hun og staben tok bursdagsfeiringen av jublanter ute, de tok med flagg, instrumenter og sang bursdagssangen for jublantene utenfor deres hjem.

«Samtaler på tur og møter i parken begynte vi med etter hvert når situasjonen ble mer oversiktlig og det ikke var den helt stengte lockdownen». Å holde kontakten på telefonen ble veldig viktig, fordi de ukentlige møtepunktene hvor naturlig informasjonsflyt foregikk var borte.

Utenfor kirken på Holmlia hang de opp to postkasser slik at staben kunne legge ut ting og folk kunne hente, som for eksempel søndagsskoleblad. Den andre postkassen var en bønnekasse som folk kunne legge bønnelapper i.

Vi prøvde å ha en del fysiske diakonale ting, så kanskje gikk noen ut for å lufte seg en dag og la turen innom kirken og kunne legge en bønnelapp i kassa. Også hadde vi jo andre fysiske ting, aktivitetsløype, familieløype før påske (Ann-Kathrin).

I Filadelfiakirken opprettet de en egen samtaletelefon hvor folk kunne ringe inn for en samtale, det var ikke så mange som ringte inn og det ble derfor lagt på is etter påsken 2020.

«Språkkafeen ble lagt ned, enkelt og greit vi kunne ikke møtes. Marita og Evangeliesenteret har vært åpent hele tiden, fordi der trenger de jo folk, eller de som bor på gata trenger jo mat». Fokuset til Eline har vært å hjelpe Evangeliesenteret med nok frivillige fordi mange av deres frivillige var i risikogruppen og kunne ikke hjelpe til. Eline fikk tak i medarbeidere fra Filadelfiakirken som gjorde at Evangeliesenteret kunne holde åpent hele tiden.

Så vi har hatt en bra turnus i høst og det har vi fortsatt med i vår (2021), og jeg har hatt kontakt med lederen jevnlig. Nå etter jul har de trengt flere folk og da har jeg lagt ut på Facebook og Instagram og fikk ti frivillige etter et døgn. Det er kult, så lederen måtte si fra at de ikke kunne ha flere på grunn av smittevern, *latter* så det er kult! (Eline)

4.3.3. Bruk av digitale plattformer

Det er stor variasjon blant informantene mine i hvor stor grad digitale plattformer og hjelpemidler ble tatt i bruk. En ting som går igjen blant alle er at både Facebook og Instagram, i tillegg til mail og telefon, ble viktige plattformer for å få ut informasjon.

Telefon ble et viktig hjelpemiddel for alle for å holde kontakt med menigheten. «Så jeg har snakket mer i telefon det siste året enn jeg har gjort de ti siste årene til sammen» (Edel).

«Hvis folk er 50 så er det digitale helt greit, det er ikke alltid 80 åringene er helt der da, men hvem vet, kanskje, kanskje ikke». Edel forteller at ingen av de diakonale tiltakene ble digitale.

«Sammenlignet med andre diakoner jeg har snakket med så brukte jeg veldig lite tid på telefonen. Jeg var veldig mye live» (Hanna).

Hanna forteller at de har laget noen videosnutter med musikkinnslag, andakter i påsken 2020 og noen filmer til konfirmanter. I tillegg hadde de mye hilsener i starten av korona, hvor hver enkelt i staben spilte inn en hilsen og la ut på Facebook. Det ble også opprettet en youtube-kanal, men den har vært svært lite brukt, det er Facebook og Instagram som har vært mest brukt.

Ann-Kathrin forteller at de har hatt søndagssendinger, annenhver søndag sammen med Hauketo-Prinsdal på Facebook. Ann-Kathrin har også brukt Facebook til å dele en *ukens lokale helt post* – «der kirka delte og tagget noen som gjør noe bra på Holmlia, alt fra kunstforeningen til frivillighetssentralen og korpset, ungdomsklubben».

Facebook har vært veldig viktig, og nettsiden. De har også et nyhetsbrev på mail som har vært en måte å formidle hva som skjer i kirken.

I høst laga vi podcast, jeg og kapellan vikaren, hadde podcast i høst der vi hadde med oss en gjest. I hver episode hadde vi med en gjest, en frivillig i menigheten. Dette var også en måte å løfte fram andre mennesker på og få fram fortellingene i kirken (Ann-Kathrin).

Hun forteller at de digitale flatene har blitt utvidet og veldig viktige, samtidig vet de at ikke alle er på de digitale plattformene.

I motsetning til de andre tre informantene forteller Eline om en kommunikasjonsavdeling med god digital kompetanse. «Så hvis jeg skal ha en bestilling på noe digitalt, så sender jeg bare "Kan du lage dette til meg?"». Eline forteller at ingen av de diakonale tiltakene ble digitale. Nyhetsmail, Facebook, Instagram og nettsiden ble viktig i informasjonsflyten. Zoom ble også brukt til møtevirksomhet og kommunikasjon innad i staben.

I forhold til kirka sin del så har det vært et kjempeløft å få gudstjenestene online, vi har jo utvikla oss ekstremt på det digitale i helhet. Vi hadde jo ikke online gudstjenester før, og nå har vi en kjempestor plattform, det er mange som ser på gudstjenestene fra hele Norge (Eline).

4.3.4. Diakonens reaksjon

Det er litt ulikt hvordan diakonene har opplevd krisen, samtidig sitter de med noen felles oppfatninger. Her kommer utdrag av intervjuene om hvordan de har opplevd å være diakon i koronakrisen.

Jeg har i grunn følt at jeg har kjørt med gassen og bremsen på for fullt i et helt år. Det er faktisk ganske anstrengende. For på en måte er jeg sånn "åh, jeg må bruke tiden min, og det er ekstra viktig nå når alle sitter hjemme og er ensomme" også bare sånn "nei, jeg kan ikke det, jeg kan ikke det. Nei, det går jo ikke". Jeg har tenkt veldig, veldig mye på hva det har gjort med meg som diakon å ha samtaler på telefon. Vår arbeidsmåte er jo å være sammen med mennesker i grunn. Og vi selv er jo i grunn nesten det eneste arbeidsredskapet vi har da, bortsett fra bibelen og troen på Jesus og sånt. Så man kan føle seg litt mislykka som diakon når man ikke kan møte noen. Det er jo ikke jeg som

har lagt opp til at det skal være sånn, så det er noe med å tenke at vi er rammet av noe som er verdensomfattende og det gjelder å gjøre det beste ut av det. Men, jeg syns det er anstrengende rett og slett. Også har jeg prøvd å slappe av med det og tenkt at “jaja, jeg får ikke gjort så mye som jeg bruker å gjøre”, fordi alle de faste tiltakene, eller nesten ingen av de faste tiltakene er jo akkurat nå. Vi har jo ikke lagt det ned, men det er en pause (Edel).

Først ble jeg helt apatisk, jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre med noen ting. For det første hadde vi hjemmeskole, så jeg hadde to barn hjemme som jeg måtte hjelpe stort sett. Men jeg syns det var veldig vanskelig og, fordi jeg selv er i risikograppa på grunn av min sykdom. Når vi da kom inn i en slags puls med staben med digitale møteplasser og kunne begynne å jobbe sammen om noen prosjekter, da kjente jeg at det ble litt mer forløsende og tenkte “da kan jeg hvert fall gjøre dette, selv om jeg ikke kan gjøre det”. Men jeg var ganske avhengig av å få prata med noen, prata med kollegaene mine om hva gjør vi nå. Jeg kjente ikke på veldig mye kreativitet og oppfinnsomhet *latter*, sånn med en gang, det gjorde jeg ikke. Også har jeg savnet kollegaene mine veldig mye, fordi vi ikke har kunnet vært så mye fysisk sammen (Ann-Kathrin).

Vi har hatt mange spennende prosjekter som har gjort at det har fylt min tid og for de fleste. Men så har det også blitt avlyst selv om det er korona tilpasset og man blir sliten av det også, også blir det bare “Hva nå? Hvor skal vi hen nå?” (Hanna).

Det gjør jo at alt går litt på tredje gir hvis det går an å si, litt lavere tempo. Også er det vanskeligere å engasjere og utvikle og få til ting. Men det er herlig, jeg tror vi har godt av det som kirke, det er veldig høyt tempo i Filadelfia. Personlig så blir man jo litt umotivert, det er litt mer tiltak og ringe og litt mer tiltak å få gang på ting fordi du vet at du har god tid. Man mister jo kontakt med folk, medarbeidere og stab (Eline).

4.3.5. Samarbeid innad i staben

Både Ann-Kathrin, Edel og Eline sier at samarbeidet har vært veldig bra. «Jeg opplevde det veldig godt. Og jeg opplevde at jeg har vært helt avhengig av det for å kjenne at jeg gjør en god jobb. At vi drar i samme retning, jeg sitter ikke og drar et sted» (Ann-Kathrin). Edel

forteller at det har variert, en periode har noen vært litt apatiske og noen har vært veldig på, også har det bytta, sånn at neste uke har vært motsatt. Hun oppsummerer med at samarbeidet har funka veldig bra. Eline forteller om en engasjert stab som har møter annenhver uke og at alle er oppdaterte. Kommunikasjon går via Zoom og telefonsamtaler. «Så jeg vil si at samarbeidet har funka veldig bra. Det eneste er at de gleder seg til å se hverandre» (Eline). Hanna beskriver samarbeidet som spennende og sier at de er der for hverandre og har en felles rytme, men at korona er meget utfordrende. Hun sier at det er ulikt hvordan man vil møtes og hvor ofte man trenger kontakt.

Vi er nok veldig individuelle, jobber veldig individuelt, men man er en støtte for hverandre. Men kommunikasjon på nett er jo grobunn for mye ... - vi har ikke hatt noen konflikter eller vanskeligheter, men det er jo sånn, man føler ikke på det gode samholdet og sånt, som man savner og pleier og ha (Hanna).

4.4. Erfaringer

Selv om vi fortsatt er inne i pandemien (23. april 2021) så har informantene gjort seg erfaringer og kjent på utfordringer.

4.4.1. Fellesskap

Alle informantene sier de savner det fysiske og det å se hverandre. Alle forteller også at de har fått tilbakemeldinger fra folk i menigheten at de savner kirken, det å se hverandre og fellesskapet.

Fellesskapet kan ikke erstattes av digitale løsninger, «Jeg har sett hva fellesskapet betyr, for en gudstjeneste på nettet kan aldri ... - det kan være en hilsen hjemmefra eller fra kirken din. Men det vil jo ikke erstatte menighetsfellesskapet» (Edel). Det er noe de andre informantene er enig i. De har fått sett hva fellesskapet faktisk betyr og at det er viktig, «jeg tenker at det gjør jo at man savner, jeg savner en svær kirkekaffe der det myldrer av folk, og selv om ikke det er det aller viktigste så er det ganske viktig(!), den møteplassen som kirka er» (Ann-Kathrin). Ann-Kathrin trekker også fram kirken som møteplass og fasilitator for ulike aktiviteter. Og også den lave terskelen og den åpne døra inn i kirken er viktig.

Også Hanna understreker at de har erfart hvor viktig de fysiske møtene og treffpunktene er.

Kirken er jo en plattform hvor ensomme og andre med psykiske lidelser som på mange måter har behov for et sted. Eh, og et fellesskap som skal gjøre synlig at man kan være en del av kirken, når man opplever at fellesskapene ikke er så tilgjengelig da (Hanna).

Eline forteller at de kommer til å fortsette med digitale gudstjenester etter koronakrisen også, at det blir som en helt ny forsamling. Hun sier det er gøy å nå ut til en målgruppe man ikke visste fantes før korona.

Dette (digitale gudstjenester) hjelper til at folk som ikke har vært på gudstjeneste kan se den og så er det veldig mange rundt i hele Norge som følger oss nå, det er ikke bare Oslo. Vanvittig mange små steder som følger Filadelfia sine gudstjenester nå. Det blir en egen forsamling rett og slett (Eline).

4.4.2. Kreativitet og kommunikasjon

Alle fire informantene sier de har lært å omstille seg kjapt, tenke nytt og at man er svært tilpasningsdyktig.

«Det har vært en positiv opplevelse av at vi kan klare det, vi kan hive oss rundt og vi kan få til ting selv om vi mister de verktøyene vi er best på» (Ann-Kathrin).

Ann-Kathrin forteller også at de har startet podcast og erfart at det kan være en fin plattform og bruke, det er lite arbeidskrevende og folk som er interesserte kan oppsøke. Hun har også erfart at de som stab har måtte tenke rundt hva det viktigste er og hva er det viktig at vi som kirke gjør. «Man får jo en opplevelse av hva som er viktig da, når man bare skal prioritere liksom basic behov; som kontakt, åndelige behov, hva er det ... hvis alt er skrelt bort ...».

Eline sier de har lært hvordan man bruker tiden til folk best, prioritering av tid og hva som er viktig. Hun tror det kommer til å bli flere møter på Zoom fordi de har erfart hvor mye tid som brukes unødvendig på møter. Hun sier «Også har vi blitt flinkere på kommunikasjon, filmer og lage kule effekter og kommunisere gjennom den måten».

Det jeg merka i koronatiden var at når jeg ringte til folk, det var at da hadde jeg jo god tid når jeg var på tråden, så da - jeg føler liksom at jeg har blitt kjent med folk på en annen måte kanskje (Edel).

Edel forteller at det har blitt mer tid til å prate om deres ting, hva de er opptatte av, familieforhold, helse og korona. Hun oppsummerer med at det har vært mange fine samtaler over telefon. Selv om kommunikasjonen har blitt innskrenka til å dreie seg om telefon tror hun det kan ha vært bedre for konfidenten. «Jeg har tenkt at det kan være veldig deilig for de som tar kontakt. Jeg har tenkt at det krever jo faktisk litt å gå til et menighetskontor og i samtale, du skal ha litt guts da».

Hanna trekker fram viktigheten av å ikke ta for gitt at folk skjønner hva informasjonen betyr. «Vi har jo lært mer om tydelighet i kommunikasjon, hvordan noen forstår det er kanskje ikke det du mente, i mye større grad, bli flinkere til å gjøre seg forstått, hvor viktig det er». Hun trekker fram et eksempel fra det somaliske miljøet hvor det var et stort smitteutbrudd, «Hvorfor var det? Jo, det var fordi hvis noen blir syke så går man på besøk til hverandre, det er sånn man gjør det». Da er det viktig å nå ut med forståelig informasjon på riktig sted, til riktig til tid. Det kommer fram hvordan kultur preger så mye, selv om folk bor på samme sted.

Hanna trekker også fram at de har lært hvordan organisere seg som stab, at de er kapable til veldig mye og at de er enormt fleksible.

4.4.3. utfordringer

Selv om Edel forteller om gode telefonsamtaler i koronatiden har hun ikke hatt kontakt med folk hun ikke kjenner fra før og påpeker at «Vi har mista noe der da».

Samtidig som det har vært gøy å jobbe kreativt og finne på nye ting har det vært krevende forteller Edel. Hun føler hun har kjørt med gass og brems på samtidig det siste året, «... fordi det har vært så mye restriksjoner og mye av det jeg har hatt lyst til det kunne jeg ikke gjøre».

«Det er kanskje det mest slitsomme, at blir så mye korttidsplanlegging» (Ann-Kathrin). Det har vært slitsomt å ikke vite hva man kan gjøre, derfor har Ann-Kathrin og staben snakket om å være raus med hverandre hvis det plutselig åpner opp igjen, at ikke alt må starte på timen.

Eline sier det har vært vanskeligere å få kontakt med folk i koronatiden og har lært at de kan hjelpe folk «... men det er ikke så lett å hjelpe folk i Norge». Hun har opplevd at folk ikke vil ha hjelp eller klare seg selv.

Hanna forteller om en utfordring at folk ikke tenker likt eller har forstått det samme om ting som blir sagt, for eksempel fra det somaliske miljøet og hvordan kulturen krasjer med smittevernreglene. Hun legger også vekt på at hun ønsker at kirken kunne vært enda tydeligere på hvor mange de når, og hvor mye folk søkte kontakt. «Jeg skulle ønske vi tok enda mer plass på det. Vi har vært en viktig arena og plattform».

4.4.4. Veien videre

Alle informantene sier de planlegger for en nærmere normal hverdag til høsten 2021, med et forbehold om endringer. Optimismen angående åpning av samfunnet og planlegging for høsten 2021 varierer.

Ann-Kathrin forteller at podcast er noe de vil ta med seg videre etter koronatiden er over. Det har fungert bra og lite arbeidskrevende. Edel sier at helgehilsen på epost er noe de vil ta med seg videre, det har fungert veldig positivt og det varierer hvor mye folk leser, men fått gode tilbakemeldinger. Alle informantene håper de kan ta med seg kreativiteten, evnen til å tenke nytt og erfaringen av at fellesskapet er viktig videre etter korona. Den digitale gudstjenesten blir med videre i Filadelfiakirken og blir som en egen forsamling, forteller Eline. Hanna forteller at det har vært gøy å ta påska ut i hagen, og gjøre kirken mer visuelt synlig og håper de kan ta med det videre. De planlegger også i abc-planer, med forbehold om nye smittevernregler.

Alle forteller at de gleder seg til hverdagen går tilbake til normalt og man kan møtes fysisk igjen. I tillegg er de blitt mer takknemlig for det de har og fått nytt perspektiv på hva som er viktig.

5. Drøfting

Formålet med studien var å få et innblikk i hvordan koronakrisen har påvirket det diakonale arbeidet i kirken, og om diakonien har blitt digital slik som jeg antok. Dette har jeg forsøkt å gjøre ved og intervjuet fire informanter som jobber som diakon/diakonal leder i ulike menigheter i Oslo.

I dette kapittelet skal jeg belyse funnene med teorien, drøfte og forsøke å komme fram til et svar på problemstillingen.

5.1. Diakoni

5.1.1. Diakoniforståelse

Hovedforståelsen blant informantene er at diakoni handler om å lede det diakonale arbeidet i kirken, ha et spesielt fokus på å se mennesker både i og utenfor kirken og tanken om at diakonien er evangeliet i handling. Plan for diakoni i Den norske kirke definerer diakoni slik «Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkerådet, 2020). Eline legger vekt på at evangeliet skal komme til uttrykk gjennom handling, at mennesker skal få møte Jesus gjennom det kirken gjør. Nestekjærlighet er også en viktig del av diakoniforståelsen til Filadelfia. Selv om Filadelfiakirken ikke er en del av Den norske kirke, så viser dette at de har en diakoniforståelse lik Dnks definisjon.

Kjell Nordstokke (1997) legger vekt på tre teologiske punkter i sin forståelse av diakoni. At Jesus er utgangspunktet for diakonien, menigheten som Kristi legeme og dermed bringer gode gjerninger inn i verden og at mennesket er i sentrum av de diakonale handlingene. Denne diakoniforståelsen støtter opp om informantenes måte å forstå diakoni på. Det siste punktet har blitt utfordret av definisjonen i plan for diakoni, ved at ikke bare mennesket er i sentrum av de diakonale handlingene. Hanna forteller at Grønland er en menighet med stort fokus på klima og miljø hvor mye av de diakonale oppgavene hennes handler om nettopp det. Fokuset er ikke bare på mennesker, men også på hvordan best mulig ta vare på jorden, forhindre store klimautslipp og sørge for et bærekraftig forbruk.

Informantene har en klar felles forståelse av hva diakoni er, samtidig legger alle ulik vekt på hva som veier tyngst. De legger seg tett opp mot Dnks definisjon. Omsorg for mennesker, vise hvem Jesus er gjennom handlinger og diakoni som kirkens kroppsspråk oppsummerer det godt.

5.1.2. Diakoniens plass i kirken

Diakoniens plass i kirken har vært diskutert flere ganger både i bispemøtet og på kirkemøtet. I 2011 kom bispemøtet fram til at diakonien skal stå som en selvstendig tjeneste innenfor rammen av fellesskapet i kirken i stedet for å forstå ulike aspekter ved en enkelt tjeneste (Kirkemøtet, 2011). Det ble en bekreftelse på at diakoni er en viktig del av kirken. Informantene forteller om diakonien som en stor del av kirken og at diakonien har en sentral plass. Edel forteller at hun ser på diakonien som syltetøyet i bløtkaka, det er ikke det ene stykket, men smurt utover hele. Diakonien er i alle tingene de gjør, og handler ikke bare om de rent diakonale tiltakene. Også Hanna sier at de er en diakonal kirke og at Grønland menighet blir kalt den diakonale kirken.

Eline peker på at Filadelfiakirken ønsker å være en diakonal kirke og ikke bare en kirke som gjør diakonale handlinger. Ønsket er at diakonien er innlemmet i kirkens selvforståelse slik det kirkesentrerte paradigme sier. Johannessen (2009) trekker fram to paradigmer innenfor diakonien

Det velferdssentrerte paradigme korresponderer godt med en tradisjonell diakoniforståelse, ivaretatt av diakoniarbeidere og diakoner som lindrer nød og bidrar til å forebygge sykdom og elendighet. (...) *Det kirkesentrerte paradigme* er at diakonien tenkes som en integrert, sentral og vesentlig del av kirkens oppdrag (Johannessen, 2009, s. 31).

Også Ann-Kathrin oppfatter at diakonien er langt framme i tankegangen til resten av staben og at diakonien sees på som en vesentlig del av kirkens oppdrag. Dette kommer fram ved at ting som inkludering, tilrettelegging av praktiske ting og solidaritetsperspektivet blir viktige.

Det velferdssentrerte paradigme hvor fokuset er at diakoner tar vare på syke og lindrer nød, kjenner man igjen i den forrige definisjonen av diakoni i *Plan for diakoni*. «Med diakoni forstås

kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeide og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød» (Kirkerådet, 1988). Hanna forteller om tiltak hvor dette er det viktigste. I møte med mennesker som står i kø utenfor fattighuset er dette tiltakene rettet mot mennesker i nød, og handler om å legge til rette slik at disse får mat.

Informantene forteller at de har staben med seg, og at de sammen drar i en diakonal retning. Mitt inntrykk av er at diakonien har stor plass i kirkene hos informantene, det er godt innarbeidet å tenke diakonalt i kirkene og diakonien blir sett på som en vesentlig del av kirkens oppdrag.

5.1.3. Diakoniens plass i samfunnet

Flere av informantene forteller om diakonale tiltak i samarbeid med lokalsamfunnet, bydelen og andre organisasjoner. Hanna forteller om samarbeid med skoler «Så har jeg hatt skole, gratis ferieskole for barn, i samarbeid med interkulturelt museum og andre ulike steder som har aktiviteter for barn» (Hanna). Videre forteller hun om et tett samarbeid med lokalsamfunnet. En del av det de har gjort i løpet av koronapandemien er å løfte fram gode ting som skjer i lokalsamfunnet. De har støtte opp om organisasjoner som tar initiativ til aktiviteter som kommer barna i lokalsamfunnet til gode og skaper gode naboskap. Også Ann-Kathrin forteller at de har støtte opp om organisasjoner som har tatt initiativ til å bidra med noe godt inn i lokalsamfunnet.

Haugen (2018) skriver om menighetsdiakoni som lokalsamfunnsfornyere og peker på begrepet brobygger som fruktbart når man ser på menighetsdiakoni i lokalsamfunnet. Både det Ann-Kathrin og Hanna gjør, kan kalles brobygging med lokalsamfunnet. De skaper tillit og gode samarbeidsområder med lokalsamfunnet og andre organisasjoner med felles interesse.

«Det er avgjørende at kirkene - som er til stede i alle lokalsamfunn - ser både sin rolle og sitt ansvar for lokalsamfunnet» (Haugen, 2018, s. 94). Også Eline forteller om en stor tilstedeværelse i lokalsamfunnet gjennom ulike diakonale tiltak kirken har. Blant annet har de flere frivillige i diakonale organisasjoner som Evangeliesenteret og Maritastiftelsen hver uke. Der treffer de mennesker som vanligvis ikke går i kirken og er med å skape en bro til lokalsamfunnet.

Det å være en synlig aktør i lokalsamfunnet er viktig for kirken, og diakonien er spesielt egnet til å bygge broer. Begrepet *conviviality* er passende i diskusjonen om diakoni i samfunnet. Det stammer fra perioden hvor muslimer, kristne og jøder levde sammen, *La Convivencia*, og

er oversatt til «liv i mangfoldig fellesskap». Det er med på å sette en god ramme for hvordan menighetsdiakoni kan være en samfunnsfornyende (Haugen, 2018, s. 94).

Hvordan samfunnet ser på diakoni er ikke lett å si noe generelt om. Likevel ser vi, gjennom det informantene forteller, at diakonien er med å bidra i samfunnet, har tiltak sammen med organisasjoner og bydeler og bygger broer mellom kirken og samfunnet. Diakonien tilstedeværelse i lokalsamfunnet vil variere fra sted til sted. Samtidig vil det å være en brobygger være en viktig del av diakoniens rolle i samfunnet.

5.2. Reaksjoner på koronakrisen

5.2.1. Mars 2020

Samtlige av informantene forteller at de opplevde sjokk, uvitenhet og uforutsigbarhet i mars 2020. Alle sier de ble satt ut og at den første tiden etter nedstengingen var et kaos. De trengte noen dager til å omstille seg og ta innover seg hva som skjedde. Samtidig forteller Eline at de var raske på ballen og ville hjelpe, både medlemmene i kirka, men også samfunnet ellers. Det vanskelige var å finne ut hva de kunne hjelpe med. De endte opp med praktiske ting som handling, forbønn og samtalejeneste. Samme reaksjon kunne Edel og Ann-Kathrin også fortelle om. Det første de gjorde var å opprette en liste over medlemmene i menigheten og fordelte innad i staben hvem som skulle ringe hvem. Hensikten var å høre hvordan folk hadde det, opplyse om hva kirken gjorde og tilby samtaler. Hannas reaksjon var litt annerledes, fordi deres viktigste diakonale tiltak var å organisere køen utenfor fattighuset. Det første hun gjorde da de stengte ned var å ta med antibacene ut og legge til rette for at køen skulle fungere best mulig tross restriksjonene.

I boken *Omsorg i kriser* skriver Skants at alle nesten alle virksomheter har en beredskapsplan i møte med kriser. Denne planen bør utarbeides ved bruk av verktøyet risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) (Skants, 2014, s. 46). Planen skal være et verktøy i møte med kriser. Et verktøy som kan guide og veilede virksomheten til en god håndtering av krisen. Ingen av informantene sa noe om en slik plan i intervjuene. Både Ann-Kathrin, Edel og Eline forteller om noen kaotiske første dager etter nedstengingen hvor de trengte litt tid til å summe seg og få oversikt over situasjonen. Allerede første dagen satte Eline og staben i gang med planlegging

av hvordan de kunne hjelpe menigheten med helt konkrete ting som handling, samtale og bønn. Edel og Ann-Kathrin forteller om ringelister som ble opprettet for å holde kontakt med menigheten. For Hanna var det mer konkret, hun måtte ut av kirkens lokaler med håndsprit og sørge for at køen til fattighuset gikk som normalt.

Jeg tenker kirkene muligens ville vært enda bedre rustet for å møte krisen hvis de hadde hatt en beredskapsplan. På den andre side så er en av de viktigste faktorene i møte med krise, fellesskap, blitt en umulighet. Det er dermed enda vanskeligere å planlegge for god krisehåndtering.

Når fellesskap, som er en viktig faktor i møte med kriser, er en forutsetning for å komme ut av krisen, er behovet for omsorg for mennesker enda større. Å være forberedt på det er vanskelig, men en nødvendighet. Informantene forteller om gode løsninger som ble til etter hvert, samtidig som det opplever de at har vært krevende å møte behovene til folk innenfor smittevernreglene. «Ettersom kriser og kriser og katastrofers egenart er vi ikke kan forutse dem, kan vi heller ikke planlegge i detalj hvordan vi skal håndtere dem» (Skants, 2014, s. 53).

5.2.2. Diakonens opplevelse

Diakonens arbeidsoppgaver har blitt endret som følge av koronakrisen, det handler ikke lenger om å samle mennesker i kirken til torsdagslunsj eller babysang. Edel har kjent på en utilstrekkelighet og følt hun har kjørt med både gassen og bremsen i bann et helt år. Hun forteller hun har kjent på at hun må gjøre noe, fordi menigheten trenger at det skjer noe. Samtidig har det vært vanskelig å finne noe man kan gjøre innenfor gjeldende regler.

«Vi selv er jo i grunn nesten det eneste arbeidsredskapet vi har da, bortsett fra bibelen og troen på Jesus og sånt. Så man kan føle seg litt mislykka som diakon når man ikke kan møte noen» (Edel). Edel beskriver seg selv som det viktigste redskapet i utførelse av diakonien, og når man ikke kan møte mennesker kan det føre til at man kjenner seg mislykket i jobben. Også Ann-Kathrin og Hanna har kjent på følelsen av å ikke strekke helt til, være umotivert og være slitne av å hele tiden avlyse aktiviteter som er planlagt. I motsetning til de andre har Eline kjent på en lettelse. Hun sier det er ganske høyt tempo i kirken, og tror de har hatt godt av å ro ned litt. Hanna har kjent på en utfordring i forhold til ulik forståelse av informasjon som ble gitt av myndighetene. Hvordan kulturelle forskjeller gir oss ulikt grunnlag for å forstå samme beskjed. Utfordringene har vært ulike i de ulike kirkene. Jeg tenker grunnen kan være geografisk beliggenhet. Det kan også handle om at diakonene har ulike menneskelige egenskaper. De

opplever forskjellige ting krevende. Felles for de alle er at det har blitt mye planlegging og stadige endringer hele tiden på grunn av innstramminger i smittevernet.

5.2.2.1. Nærhet til kollegaer ble viktig

Ann-Kathrin sier dette om fellesskapet med staben «Jeg opplevde at jeg har vært helt avhengig av det for å kjenne at jeg gjør en god jobb» (Ann-Kathrin). Også personlig for diakonene har fellesskapet vært viktig for å kjenne på en mestring i jobben de står i. Når mennesker opplever en krise peker Skants på *NOK*, nærhet, omsorg og kontakt som en hensiktsmessig måte å nærme seg mennesker på (Skants, 2014, s. 88). Nærhet til kollegaer er en viktig faktor for informantene, og det ser vi at de har understreket som viktig. Selv om informantene kanskje ikke er de hardest rammede av koronakrisen, er dette en kollektiv krise og alle blir påvirket av den. Hanna forteller samtidig at samarbeid over zoom og telefon ikke er det enkleste. Staben har ulike behov og ønsker når det kommer til hyppighet på kontakt og hvilken kommunikasjon som fungerer. Nærhet og kontakt er viktig i kriser, også for at kommunikasjon skal fungere best mulig og ikke bli enda et hinder i krisen. Skants måte å nærme seg mennesker i kriser er forbeholdt en krise hvor nettopp nærhet er en mulighet. I koronakrisen har avstand, det motsatte av nærhet, vært en forutsetning for å forhindre større spredning av koronaviruset. Dette utfordrer Skants metode å møte mennesker i kriser på. Det mest elementære og viktigste redskapet i møte med mennesker er blitt det viktigste i bekjempelse av krisen.

5.3. En digital diakoni?

Selv om koronakrisen fortsatt ikke er over, har informantene gjort seg erfaringer i møte med krisen. I dette kapitlet vil jeg finne ut om det har blitt et digitalt løft innenfor diakonien. Har digitale verktøy blitt en ressurs for diakonene, og har diakonien blitt digital som en følge av koronakrisen? Har det blitt noen nye digitale diakonale tiltak?

Jeg vil også se på hva denne store endringen har gjort med informantenes evne til å tenke nytt, være fleksible og evne å tilpasse seg regler i stadig endring.

5.3.1. Fokus på fysiske tiltak

Da jeg startet dette prosjektet hadde jeg en teori om at mange av de diakonale tiltakene har blitt digitale, eller at det var blitt opprettet nye tiltak ved bruk av digitale plattformer. Jeg tenkte at det var naturlig å gå over til digitale plattformer når man ikke kunne møtes fysisk. Jeg så for meg at digitale verktøy kom til å bli brukt i stor grad.

Funnene viser at ingen av de diakonale tiltakene informantene forteller om har blitt digitale. For to av informantene har det tvert imot blitt viktigere å holde de diakonale tiltakene som fortsatt var åpne i gang. Dermed ble alle tiltakene, som ikke var mulig å gjennomføre fysisk, satt på pause. Det ble ikke laget noen alternativer.

Hanna forteller at køen utenfor fattighuset ble viktig, og i stedet for å sette seg foran en skjerm og skape digitale tiltak tok hun håndsprit ut på gata og organiserte køen. Eline forteller at Evangeliesenteret var et viktig arbeid som bare ble viktigere under koronakrisen fordi mange av de faste medarbeiderne var i risikogruppen og kunne ikke møte opp lenger. Dermed ble det Eline sin oppgave å skaffe nok medarbeidere fra Filadelfiakirken slik at Evangeliesenteret fortsatt kunne holde åpent og fortsette den jobben de gjør. Et tilbud som ble enda mer prekært i koronakrisen. Her kan man se at den gamle diakonidefinisjonen blir aktuell, hvor det heter «... og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød» (Kirkerådet, 1988). Både Hanna og Eline valgte å fokusere på tjenesten de har overfor mennesker i nød. Både til Evangeliesenteret og Fattighuset kommer det mennesker som ikke har så mye og mange er avhengige av den hjelpen de får der. Verken Evangeliesenteret eller Fattighuset ble stengt ned av koronarestriksjonene, det ble gjort tilpasninger slik at de kunne fortsette å holde åpent.

Ingen av de diakonale tiltakene ble digitaliserte i Grønland kirke. Det er vanskelig å digitalisere en kø utenfor Fattighuset og teknologi er ikke nødvendigvis med å bidra til en forenkling av det. Køen er en konkret handling i Hannas jobb, og Fattighuset har hatt økt pågang etter koronakrisen kom. Permitteringer og arbeidsledighet er årsaken til økt pågang antar leder av Fattighuset, Sverre Rusten (Zondag, 2021). Behovet for Fattighuset og en god organisering av køen ble dermed enda større.

Både Ann-Kathrin og Edel lagde skriftlige hilsener til menigheten som de leverte ut i forbindelse med høytider som jul, påske og pinse. Ann-Kathrin forteller at de hadde bilde av staben med kontaktinformasjon, slik at folk kunne ta kontakt hvis de ønsket det. Også Hanna forteller at de har tatt i bruk skriving mer nå enn før koronakrisen, de laget hefter som en

erstatning for temaøkene de bruker ha. I stedet for digitale diakonale tiltak prøvde tre av informantene å lage fysiske tiltak tilpasset retningslinjene.

5.3.2. Et digitalt løft

Selv om ingen av de diakonale tiltakene ble digitale forteller Eline om et digitalt løft som følge av koronakrisen. De har hatt digitale gudstjenester hver uke, noe som har resultert i en helt ny målgruppe de ikke visste eksisterte. «Digitalisering handler om å bruke teknologi til å fornye, forenkle og forbedre. Det handler om å tilby nye og bedre tjenester, som er enkle å bruke, effektive og pålitelige» (Regjeringen, 2014). Som digitalisering her er beskrevet er det nettopp dette Filadelfiakirken har gjort, fornyet gudstjenesten sin ved bruk av teknologi, og med det nådd en *ny menighet*. Også Ørjasæter hevder at Norge og resten av verden får et digitalt løft. «Verktøyene har vært der hele tiden. Titalls millioner mennesker går nå på et skikkelig krasjkurs i å bruke dem, og å lære å undervise, lære, selge og forhandle på nett» (Ørjasæter, 2020).

Selv om ingen av de diakonale tiltakene i Grønland har blitt digitale, har de tatt i bruk noen digitale verktøy i koronakrisen. Hanna forteller om digitale stabsmøter, kommunikasjon over telefon og noen små videosnutter på Facebook. Hanna forteller om lav digital kompetanse blant staben og dermed falt valget på å gjøre det hun kunne fysisk i kirka i stedet for å sette seg inn i en digital verden. I motsetning til Hanna, kunne Eline ta i bruk et kompetent medieteam i kirken og på forespørsel kunne hun få lagd digitalt innhold til Instagram og Facebook for å rekruttere medarbeidere på den måten. Eline forteller at digitale plattformer som Instagram og Facebook har blitt hyppig brukt til å skaffe medarbeidere og få ut informasjon om behovet for medarbeidere.

5.3.3. Eldre og bruk av IKT

«Ny teknologi handler ti prosent om selve teknologien, og nitti prosent om læring av nye omgangsformer og arbeidsprosesser» (Ørjasæter, 2020).

Funnene fra Nøhrs studie av bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) blant eldre, viser naturlig nok at de eldre bruker IKT som datamaskiner og telefoner i langt mindre grad enn de yngre (Nøhr, 2006). Eldre bruker mindre internett og digitale plattformer enn de yngre, både fordi kompetansen og interessen er lavere og som en konsekvens av et frivillig

valg. Kompetanse er en viktig faktor for bruk av IKT. Dagens eldre har ikke vokst opp med internett, Facebook og datamaskin. De har ikke samme forutsetning i møte med det digitale, som de yngre generasjonene har. Studien til Nøhr viser også at eldre med oppmuntring til bruk av IKT fra barn og barnebarn har større sjanse for å lykkes. I koronapandemien har eldre, barn og barnebarn holdt avstand til hverandre. Det har dermed vært vanskeligere for eldre å få hjelp og oppmuntring rundt bruken av IKT. Digital diakoni for eldre er en utfordring med tanke på den digitale kompetansen.

Edel forteller at heller ingen av deres diakonale tiltak ble digitale, og noe av grunnen er stor andel av eldre i menigheten. «Hvis folk er 50 så er det digitale helt greit, det er ikke alltid 80 åringene er helt der da» (Edel). For eldre å lære seg ny teknologi samtidig som de ikke har god tilgang på hjelp og oppmuntring byr på ekstra utfordringer. Digital diakoni ville dermed med stor sannsynlighet ikke truffet den eldre delen av befolkningen. Også Ann-Kathrin var bevisst på at ikke alle i kirken mestret eller brukte digitale plattformer, de prøvde derfor å lage fysiske diakonale tiltak.

Selv om ingen av de diakonale tiltakene i noen av kirkene ble digitale, viser funnene at alle menighetene opplevde økt bruk av digitale hjelpemidler og plattformer. Alle informantene forteller at både Facebook, Instagram, epost og telefon ble hyppig brukt. Det ble tatt i bruk som en informasjonskanal, holde kontakt med medlemmer og til samtaler. De digitale plattformene ble ikke brukt som en erstatning for de diakonale tiltakene, men heller som en ny måte å nå ut til folk. Når kirken stengte var det behov for å vise på andre måter at kirken fortsatt er tilgjengelig og vise hvordan den var tilgjengelig.

5.3.4. Digitale plattformer, en ressurs

Kreativ, fleksibel og tilpasningsdyktig går igjen blant informantene når jeg spør hvilke erfaringer de har gjort seg så langt i pandemien. «Det har vært en positiv opplevelse av at vi kan klare det, vi kan hive oss rundt og vi kan få til ting selv om vi mister de verktøyene vi er best på» (Ann-Kathrin). Eline forteller om økt kreativitet og stor læring innenfor det digitale. «Også har vi blitt flinkere på kommunikasjon, filmer og lage kule effekter og kommunisere gjennom den måten» (Eline).

Helsetjenester på nett er aktuelt i pandemien og det finnes mange ulike tilbud. Eksempler på helsetjenester for unge er *Klaraklok* og *Barnogunge*. Dette er nettsider hvor unge kan chatte, eller sende inn spørsmål om alt fra sex og kropp til rus og rusmidler. Andersen og Svensson har gjennomført en studie om *Psykisk helsearbeid på internett om konsekvenser for normalitet- og identitetsdannelse hos ungdom* (2010). Funnene deres viser at unge er avhengige av hverandre for å bli uavhengige individer, hvor det siste er målet i identitetsdannelsen. Ved at helsetjenestene er på nett bidrar det til lettere å ta kontakt og utvikle identiteten sin. Det er enklere å stille de vanskelige spørsmålene over nett, og man føler en viss avstand til helsepersonell på andre siden av skjermen. Det er også en viss frihet ved å kunne skaffe seg informasjonen man trenger selv ved å oppsøke disse nettsidene.

Edel trekker fram en opplevelse av større åpenhet i telefonsamtaler med mennesker i koronatiden. «Jeg har tenkt at det kan være veldig deilig for de som tar kontakt. Jeg har tenkt at det krever jo faktisk litt å gå til et menighetskontor og i samtale, du skal ha litt guts da» (Edel).

Hun opplever at det er lettere for konfidenten å snakke på telefon nettopp på grunn av avstanden og at det ikke er like stor terskel å ta opp telefonen som det er å fysisk oppsøke kirken.

5.3.4.1. Nettkirken

Selv om kreativitet har vært viktig og blomstret blant informantene har de ikke måtte finne opp kruttet på nytt. Nettkirken er en kirke på nett som har eksistert siden før koronapandemien ble en realitet. Nettkirken skaper møter mellom mennesker uten fysiske møter (Nettkirken, u.å.). Nettkirken tilbyr chattetjenester, tenning av digitale lys og det er mulig å skrive bønner som blir bedt for. Både prester og diakoner er å møte i nettkirken. Eline forteller at de opprettet en samtaletelefon for menigheten hvor man kunne ringe inn for en samtale om ønskelig. Det var ikke mange som benyttet seg av tilbudet og Filadelfiakirken bestemte seg for å legge ned samtaletelefonen og henvise til et lignende tilbud. Samtidig forteller Eline at de har et samtalesenter i kirken som, i koronapandemien, har foregått på chattetjenester og telefon. De har tilbudt noen av de samme tjenestene som Nettkirken.

Nettkirken viser at også før koronakrisen kom var behovet for kirke på nett der. Lett tilgjengelig hele tiden, og med lavere terskel uten fysisk oppmøte. Du kan sitte hjemme i stua å chatte med diakonen eller sende inn bønner.

En undersøkelse gjort av FHI om *Livskvalitet og psykisk helse under koronapandemien i november-desember 2020* viser at flere er ensomme og ikke fornøyde med livet (Nes et al., 2020). Dette gjelder spesielt Oslo og Bergen hvor tiltakene har vært mest omfattende. Både denne undersøkelsen og Nettkirken viser at diakonale tiltak på nett trengs og kan være et godt alternativ.

5.3.4.2. Telefonen som viktig verktøy

Både Ann-Kathrin og Edel forteller at telefonen ble et viktig verktøy etter kirken stengte. «Å holde kontakten på telefonen ble veldig viktig, fordi de ukentlige møtepunktene hvor naturlig informasjonsflyt foregikk var borte» (Ann-Kathrin). Det diakonale tiltaket *åpent hus* er en viktig arena for informasjonsflyt mellom kirken og kirkens medlemmer i Holmlia. Når dette forsvant, var det viktig for Ann-Kathrin å fortsatt holde kontakten og opprettholde en kommunikasjonsflyt. Siden mange er eldre, ble telefonen en naturlig måte å holde kontakten. Også Edel forteller at hun har snakket i telefonen mer det siste året. Selv om telefonen ble tatt i bruk av Hanna også, sier hun at i forhold til mange andre diakoner, har brukt mye mindre tid på telefonen i koronatiden.

5.3.4.3. Sosiale medier som kommunikasjonsåre

Alle informantene kunne fortelle at sosiale medier ble i større grad brukt etter koronapandemien brøt ut. Facebook og Instagram blir brukt til å legge ut videosnutter med hilsninger fra kirken, samtidig som det er en viktig informasjonskanal mellom kirke og medlemmer.

Ifølge statistisk sentralbyrå bruker 66% av befolkningen mellom 16-79 år sosiale medier hver dag (Røgeberg, 2018). Ved å bruke sosiale medier når man ut til mange med informasjon. Og i koronatiden har sosiale medier, telefon eller e-post vært den måten man har kommunisert med omverdenen. Ann-Kathrin forteller også at de er bevisste at ikke alle er på sosiale medier og har også hengt opp informasjonsskriv på kirkeveggen med nødvendig informasjon.

Alle informantene forteller at, i tillegg til sosiale medier, har e-post ukentlig blitt en viktig kommunikasjonsåre ut til medlemmene.

Det er ikke til å legge under en stol at sosiale medier har fått økt betydning for kirkene og deres mulighet til å holde kontakt med menigheten. Via sosiale medier kunne kirken vise at de fortsatt var tilgjengelige og til stede, på en ny måte. Videosnutter på Facebook med hilsninger fra

staben var en måte flere av informantene viste at de var der og husket på menigheten. Videosnuttene kunne også inneholde oppmuntrende ord og ord for dagen, som en måte å vise omsorg for de som så videoen.

Internett kan være en god ressurs, og man kan nå mennesker på en annen måte. Sosiale medier har blitt mer brukt i pandemien, både til formidling av informasjon og til å vise seg for kirkens medlemmer og si fra at «Vi er her!».

Samtidig vil det ikke kunne erstatte et fysisk fellesskap. Og det legges stor vekt på at fellesskapet er savnet og alle informantene sier de gleder seg til å samles og alt er tilbake til slik det var.

5.4. Fellesskapets betydning

Kirkene har over lengre tid vært stengte og muligheten for å møtes fysisk har ikke vært til stede. Informantene forteller om et savn etter å samles og opplever samme ønske fra menigheten. I dette kapitlet vil jeg se på hva mangelen på fysiske møter har ført til og betydningen av et fellesskap i kriser.

Gudstjenester og hilsener på nett kan aldri erstatte menighetsfellesskapet forteller Edel. Hun sier også at det har vært et stort savn av lavterskeltilbud, hvor man kommer sammen i kirka, drikker kaffe og prater.

Det kommer tydelig fram i intervjuene at informantene har prøvd å skape nye aktiviteter og tiltak. Stengte kirker har ført til aktivitetsløyper ute, synlige banner utenpå kirken, pyntete kirkedører, bønnekasser hengt på kirkeveggen og små pakker sendt hjem til barna. En ny måte å tenke diakoni på har blitt nødvendig.

5.4.1. Kirken som familie

Kirken er et sted man blir bedre kjent med hvem Gud er, og koronakrisen har fått informantene til å innse hvor viktig menighetsfellesskapet er. Det å samles, se hverandre og jevnlig ha kontakt med kirkefamilien.

For mange er kirken som familie, og man er med sin kjernefamilie en del av en storfamilie i kirken.

Det dreier seg ikke om her bare om en forestilling om menigheten som en familie. På mange måter hadde den nytestamentlige menighet også faktisk familieliknende trekk. Eksisterende familier ble i mange tilfeller grunnstammen i de nye menighetene. I tilfeller der mennesker mistet sitt familienettverk som en følge av at de kom til tro, fungerte menighetene som fellesskap som tok familiens sted som en «ny familie» (Sandnes 1994 gjengitt i Hegstad, 2009, s. 90).

Som Hegstad understreker, er ikke kirken bare en forestilling på familie, men oppleves genuint som en familie.

Dette støtter opp om mine informanternes fortelling om at fellesskapet er sårt savnet og nødvendig i en kirke. Menigheten er avhengig av å treffes jevnlig, dele sorger, gleder og passe på hverandre. I koronakrisen har man ikke kunne gjort det. Dette gjelder også andre fellesskap, men menighetsfellesskapet har noe ekstra ved seg, en felles tro. «Å besøke kirker, templer, moskeer eller andre gudshus har som en av funksjonene sine å føre den troende nærmere Gud» (Halstensen, 2014, s. 121). Kirken er et sted for den troende å komme nærmere Gud. Når ikke kirken har vært åpen, kan det for mange føles vanskeligere å være nær Gud.

Hanna forteller at kommunikasjonen på nett har vært utfordrende. Og samtlige informanter forteller at de gleder seg til å treffe kollegaer og menighet. Det er et savn etter å se hverandre og være i samme rom. En forskning gjort på kroppsspråk viser at hele 55% av kommunikasjonen i en samtale skjer via kroppsspråket. Det handler om øyekontakt, ansiktsuttrykk, hodebevegelser, hvordan vi står, berøring og andre gester (Patel, 2014, s. 90). Bare 38% av kommunikasjonen handler om stemmebruken, som volum, toneleie, tempo osv. Og kun 7% handler om språket. (Patel, 2014, s. 90). Kroppsspråk er viktig i kommunikasjon med andre. Kommunikasjon via telefon bidrar til at man mister mye av kommunikasjonen og det kan oppstå flere misforståelser. I koronapandemien har telefonen vært godt brukt i samtaler, og noen ganger har det vært den beste muligheten. Siden undersøkelsen til Patel viser at kroppsspråk er største delen av måten vi kommuniserer på, er det viktig å være bevisst dette i helsetjenester og diakonale tjenester på nett eller telefon. Patels undersøkelse støtter funnet av at fellesskapet er av stor betydning.

5.4.2. Kirken: et viktig samlingspunkt i kriser

Danbolt og Stifoss-Hanssen skriver om viktigheten av fellesskap etter kriser. Fellesskapet er ofte det som sitter igjen som den sterkeste opplevelsen etter en krise (Danbolt & Stifoss-Hanssen, 2007, s. 171). Koronakrisen er en krise, og i kriser er det naturlig å trekke sammen og samles i flokk. Det er nettopp denne muligheten som er blitt tatt bort i koronakrisen. Muligheten til å samles, stå sammen og støtte hverandre. Dette gir denne krisen en ekstra utfordring. Alle informantene hevder at fellesskapet har en viktig funksjon i kirken og Danbolt og Stifoss-Hanssens sine funn støtter opp om det. Spesielt i kriser er fellesskapet viktig. Kirken er et naturlig sted hvor folk samles i kriser. Et eksempel på det er 22.juli 2011, hvor folk samlet seg utenfor Oslo domkirke. Ritualer som lystenning, lese opp navn på døde eller skadde og dele en felles sorg blir viktig. Denne muligheten har blitt borte i koronakrisen.

Fellesskapets betydning har vist seg å være viktig, men samtidig er løsningen på krisen å unngå fellesskap. Som både Danbolt og Stifoss-Hanssen og informantene forteller er kirken et naturlig samlingssted i kriser og fellesskapet er en viktig støtte. Betydningen av fellesskapets har blitt mer synlig i koronakrisen, fordi det ikke er lov.

Mangelen på fysiske møter har ført til flere telefonsamtaler, større avstand mellom mennesker og en lengsel etter å samles. Informantene er spente på om det blir som før, eller om man må jobbe for å få folk til å komme til kirken igjen. Hvis vi ser på Danbolts teori om fellesskapet, vil behovet for kirken og et samlingspunkt sannsynligvis være sterkt etter korona. Vi har vært gjennom en krise, en krise som har berørt alle og det vil kanskje være behov for en minnemarkering for de som har gått bort i løpet av krisen. «Kollektiv sorg krever kollektiv bearbeiding» (Skants, 2014, s. 134).

5.4.3. Diakonien grunnleggende identitet

Ann-Kathrin forteller at koronakrisen og de tilpasningen de måtte gjøre har ført til en tankeprosess rundt diakoni og hva diakoniens grunnleggende identitet er. De som stab har måtte tenke rundt hva det viktigste er og hva er det viktig at kirken gjør. «Man får jo en opplevelse av hva som er viktig da, når man bare skal prioritere liksom basic behov; som kontakt, åndelige behov, hva er det? Hvis alt er skrelt bort ...».

Johannessen beskriver diakonien som en integrert del av kirken, og slik håndball hører til i idrettshallen så hører diakonien til i kirken (Johannessen, 2009).

«I hele sin eksistens er kirken kalt til å vitne om gudsriket, også gjennom sine gjerninger. En kirke som nøyer seg med å tale om gudsriket, men som unnlater å gjøre gudsrikets gjerninger er ikke tro mot gudsrikets evangelium» (Hegstad, 2011, s. 82). Diakoniens identitet er å gjøre gudsrikets gjerninger, også kalt evangeliet i handling. Evangeliet i handling vises gjennom å videreføre Jesu handlinger og godhet til mennesker. Jesus møtte folk, pratet med dem og viste omsorg for dem. Hvordan ser evangeliet i handling ut i koronakrisen?

«Det som gjør kirkens omsorg til diakoni i kvalifisert forstand, er verken dens innhold eller dens særlige kvalitet, men rett og slett at den skjer i *Jesu navn*» (Hegstad, 2009, s. 82).

6. Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på koronakrisen og hvordan den har påvirket diakonien og om diakonien har blitt digital. Dette har jeg gjort ved å intervju fire diakoner om hvordan de opplever koronakrisen har påvirket både dem selv og diakonien. Jeg har også spurt hvordan de har jobbet og tenkt i en ny hverdag hvor fysiske møter ikke er lov. Har undersøkt om det stemmer overens med min hypotese, at diakonien ville bli mer digital og at diakonale tiltak ville fungere på skjerm.

6.1. Konklusjon

Diakonene forteller om et utfordrende år. Menighetsfellesskapet har vist seg å være av stor betydning for de diakonale tiltakene. Når fellesskapet blir borte, blir en essensiell del av diakonien borte. Også opplevelsen av å være diakon i en krise, har vært utfordrende. I en krise er behovet for å møtes og samles er enda større enn til vanlig. Kirken er ofte et naturlig sted å samles i kriser, eksempel på dette er 22.juli 2011. Informantene forteller om en følelse av utilstrekkelighet. De får ikke gjort jobben sin slik de ønsker og ser at det er et behov fra menigheten. De har opplevd det viktig å ha nærhet med kollegaer, som støtte og vite at de ikke står alene. Behovet for fellesskapet har blitt tydelig i koronakrisen og det kan ikke erstattes av digitale tilbud.

Jeg har funnet ut at digitale plattformer som Facebook, Instagram og Youtube har i større grad blitt brukt i koronakrisen enn før. På den andre siden har de ikke blitt brukt til diakonale tiltak, de har fungert som en informasjonskanal ut til menigheten og andre. Både Facebook og Instagram har blitt brukt til å vise at kirken fortsatt er til stede og nå ut med informasjon om det som skjer i kirken. Det har også blitt lagt ut videoer og hilsener fra kirken, med oppmuntrende ord og små andakter. Samtidig har det vist seg at skriving av tekst har blitt tatt i bruk i større grad. Flere av informantene forteller om håndskrevne hilsener i forbindelse med høytider som har blitt delt ut til menigheten. Små aktivitetspakker har blitt delt ut til barna. Også temauker har blitt omgjort til hefter i stedet for undervisning på skjerm.

Det har vært stor variasjon av digital kompetanse blant informantene. Selv om det ikke i så stor grad har blitt brukt digitale verktøy, oppfatter jeg at det har forekommet et digitalt løft i kirkene

og i diakonien. Diakonene har blitt presset til å tenke nytt og kreativt, og tilpasse seg den nye situasjonen. Det har blitt tatt i bruk digitale hjelpemidler og selv om de ikke direkte er brukt inn i diakonien har de fungert som en informasjonskanal om hvilke diakonale tiltak som finnes.

Et påfallende trekk i materialet er at det digitale er først og fremst et kommunikasjonsmiddel. Det avkrefter min hypotese om at diakonien i større grad kom til å bli digital som en reaksjon på koronakrisen. Det viktigste ble å være tilgjengelig for menigheten, og dette ble gjort synlig via digitale plattformer og nyhetsmail til medlemmer. Fellesskapets betydning i kriser har også vist seg å være viktig. Koronakrisen har påvirket diakonien, dette kommer til uttrykk gjennom ny tankegang om diakonale tiltak og hvordan det kan se ut. Diakonene har blitt mer kreative og fått bekreftet at de er tilpasningsdyktige og fleksible. Diakonien har ikke blitt digital, selv om digitale plattformer har blitt tatt i bruk i større grad. Det har ikke blitt opprettet noen nye diakonale tiltak, i stedet har det blitt lagt mer vekt på det man kan gjøre fysisk. Tiltak som omhandler mennesker i nød har blitt viktige, og hos flere har energien blitt kanalisert dit.

Min forskning bidrar til en større forståelse av hvordan diakonene og diakonien har blitt påvirket av koronakrisen, hvordan digitale verktøy kan være en ressurs og at menighetsfellesskap er viktig for diakonien. Denne forskningen kan være med å hjelpe kirken i etterkant av krisen, og gi et perspektiv på hvordan koronakrisen har påvirket en del av kirken, nemlig diakonien.

7. Litteraturliste

Andersen, A., & Svensson, T. (2011). Psykisk helsearbeid på internett: konsekvenser for normalitets- og identitetsdannelse hos ungdom. *Norsk Epidemiologi*, 20(1).

<https://doi.org/10.5324/nje.v20i1.1290>

Andersen, E. & Sannes, R. (2017). Hva er digitalisering?. *Magma - Econas tidsskrift for økonomi og ledelse*, (6). s. 18-24. <https://www.magma.no/hva-er-digitalisering>

Brill. (2020, 28. April). *Ecclesial practices* 7(1).

Busch, T. (2013). *Akademisk skriving: For bachelor - og masterstudenter*. Fagbokforlaget.

Campbell, H. (2020a). Introduction: Studying digital ecclesiology: How churches are being informed by digital media and cultures. *Ecclesial practices* 7(1), s. 1-10.

<https://doi-org.proxy.via.mf.no/10.1163/22144417-bja10001>

Campbell, H. (2020b). *The distanced church: Reflections on doing church online*. Digital religion publications. <https://doi.org/10.21423/distancedchurch>

Danbolt, L. J., Isene, T-A. & Stålsett, G. (2021). Gudshusbehov i tider med stengte kirker og moskéer. *Tidsskrift for praktisk teologi*, 38(1), s. 4-19.

<https://journals.mf.no/tpt/article/view/5431/4438>

Framgarden, G. K. (2011). *Tydelig diakoni: Har planprosessen i Bærumsdiakonien ført til endringer i diakoniforståelse, og i tilfelle på hvilken måte? En undersøkelse blant diakoner, andre ansatte og rådsmedlemmer i Bærum Prosti* [Masteroppgave]. Diakonhjemmet høyskole. <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/bitstream/handle/11250/98062/Masteroppgave%20MGD300%20vår%202011%20Gret%20Framgarden.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Gardner, S. (2020). The distanced church: Pragmatism, creativity and rhythms of life. I H. Campbell (Red.), *The distanced church: Reflections on doing church online* (s. 55-57). Digital religion publications.

Haram, I. V. (2011, 24. juli). *Mintes de døde i felles sorg*. NRK.

<https://www.nrk.no/osloogviken/mintes-de-dode-i-felles-sorg-1.7724968>

Hegstad, H. (2009). *Den virkelige kirke: Bidrag til ekklesiologien*. Fagbokforlaget.

Holte, B. H. (2021). Covid-19 and The Islamic Council of Norway: The social role of religious organizations. *Diaconia - Journal for the study of Christian social practice* 11(1), s. 51-70. <https://doi.org/10.13109/diac.2020.11.1.51>

Hutton, J. S., Dudley J, Horowitz-Kraus, T., DeWitt, T. & Holland, S. K. (2019).

Associations between screen-based media use and brain white matter integrity in Preschool-aged children. *JAMA Pediatr*, 174(1), :e193869. doi:[10.1001/jamapediatrics.2019.3869](https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2019.3869)

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (utg. 4). Abstrakt forlag.

Johannessen, H. (red). (2020). Pandemi. *Nytt norsk kirkeblad*, (3).

<https://www.tf.uio.no/forskning/publikasjoner/nytt-norsk-kirkeblad/nnk-i-pdf/nnk-2020-3-innhold.pdf>

Johannessen, K. I. (2009). Diakonitjenestens plass i kirken. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (s. 29-44). Tapir akademisk forlag.

Jordheim, K. (2011). Diakon i ulike kontekster - praksisrelaterte erfaringer: Diakon i menighet. I s. Dietrich, K. K Korslien & K. Nordstokke (red.), *Diakonen - kall og profesjon* (s. 15-26). Tapir akademisk forlag.

Jordheim, K. (2009). Plan for diakoni i Den norske kirke - en presentasjon. I K. I.

Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (s. 13-28).

Tapir akademisk forlag.

Kirkemøtet (2011). Sak KM 09/11. *Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster*.

Saksorientering.

Kirkerådet. (1988). *Plan for diakoni*. Den norske kirke.

Kirkerådet. (2007/2020). *Plan for diakoni*. Den norske kirke.

Kvalbein, H. (1976). Filantropi og diakoni. I A. Aarflot (red.), *Diakoni og kirke* (s. 33-68).

Luther Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (utg. 2). Gyldendal akademisk.

Leis-Peters, A. (2021). Editor's comment. *Diaconia - Journal for the study of christian social practice* 11(1), s.1. <https://doi.org/10.13109/diac.2020.11.1.3>

Ness, K. K. & Toftaker, J. (2019, 13. november). *Skjermbruk kan hemme barns hjerneutvikling*. NRK, viten. <https://www.nrk.no/viten/ny-forskning-fra-ntnu-og-usa-viser-at-skjermbruk-kan-hemme-barns-kognitive-og-sosiale-evner-1.14768801>

Nettvett. (2020, 3. februar). *Sikkerhet i sosiale medier*. Hentet 5.mai 2021 fra <https://nettvett.no/sikkerhet-i-sosiale-medier/>

Nordstokke, K. (1997). *Diakoni: Troens tjeneste i verden*. Den norske misjonsallianse.

Nordstokke, K. (2009). Internasjonal diakoni. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (s. 69-86). Tapir akademisk forlag.

Nordstokke, K. (red.). (2010). *Diakoni i kontekst: Forvandling, forsoning, myndiggjøring*. The Lutheran World Federation.

Nøhr, Ø, N. (2006). *De kompetente eldre: Aldring og digital kompetanse - konflikt eller lykke?* (Forskningsrapport; 128). Høgskolen i Lillehammer.

Regjeringen. (2014, 6. desember). *Digitalisering i offentlig sektor*. Regjeringen.
<https://www.regjeringen.no/no/tema/statlig-forvaltning/ikt-politikk/digitaliseringen-i-offentlig-sektor/id2340245/>

Røgeberg, O. (2018, 31. august). *Fire av fem bruker sosiale medier*. Statistisk sentralbyrå.

Skalická, V., Hygen, B. W., Stenseng, F., Kårstad, S. B. & Wichstrøm, L. (2019). Screen time and the development of emotion understanding from age 4 to age 8: A community study. *British Journal of Developmental Psychology*, 37(3), s. 427-443.
<https://doi.org/10.1111/bjdp.12283>

Svartvasmo, A. I. (2021). Sykehuskirke i koronatid. I M, Thomassen & H, Johannessen (Red.), *Nytt norsk kirkeblad: Alt går bra til slutt?* (1). s. 29-33. Det teologiske fakultet, UiO.
<https://www.tf.uio.no/forskning/publikasjoner/nytt-norsk-kirkeblad/nnk-i-pdf/nnk-1-2021-innhold.pdf>

Thomassen, M. & H, Johannessen (red). (2021). *Nytt norsk kirkeblad: Alt går bra til slutt?*, (1). Det teologiske fakultet, UiO. <https://www.tf.uio.no/forskning/publikasjoner/nytt-norsk-kirkeblad/nnk-i-pdf/nnk-1-2021-innhold.pdf>

Vikre, H. T. (2020). *Når vi ikke kan samles - en empirisk studie av unge voksnes forhold til menighetsfellesskap, og deres opplevelse av Den norske kirkes tilstedeværelse under koronakrisen* [Masteroppgave]. MF vitenskapelige høyskole. https://mfopen.mf.no/mf-xmlui/bitstream/handle/11250/2734467/6513_Vikre%2c%20Helene%20Teistedal.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Zondag, M. H. W., Kjendalen, K., Acharki, F. & Rejsjø, M. (2021, 31. mars). *Stor pågang til Fattighuset: - De siste advares om at det kanskje ikke er noe vits*. NRK.
https://www.nrk.no/norge/stor-pagang-til-fattighuset_-_-de-siste-advares-om-at-det-kanskje-ikke-er-noe-vits-1.15440226

8. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1, Godkjenning NSD

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Digital diakoni?

Referansenummer

705209

Registrert

Behandlingsansvarlig institusjon

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Carl Petter Opsahl, carl.petter.opsahl@mf.no, tlf: 22590596

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Prosjektperiode

25.12.2020 - 30.06.2021

Status

17.02.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

17.02.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 17.02.2021 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>.

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om religion frem til 30.06.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11

og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

For særlige kategorier av personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Zoom er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Marita Ådnes Helleland Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17
(tast 1)

8.2. Vedlegg 2, Informasjonsskriv til informanter

Vil du delta i forskningsprosjektet *Digital diakoni*

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å *undersøke hvordan menigheter har fortsatt å være en diakonal kirke når alt har blitt digitalisert som en konsekvens av koronapandemien*. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er å undersøke hvordan menigheter løser det å være en diakonal kirke i krisetider hvor man ikke kan møtes fysisk og alt må skje digitalt. Jeg skal bruke koronapandemien som et eksempel hvor sosial nedstenging ble nødvendig. Jeg vil se om det kom noe positivt ut av denne omstillingen og hva som bydde på problemer. Jeg vil intervju to diakoner/diakonale ledere i ulike menigheter om hvordan de løste den digitale overgangen.

Dette er min masteroppgave og jeg har valgt dette temaet med utgangspunkt i den relevansen i dagens samfunn og den tiden vi har vært og fortsatt er inne i. Det at det ikke finnes så mye forskning på digital diakoni og hvordan det gjøres, er også en motivasjon.

De resultatene jeg kommer fram til kommer bare til å bli brukt i min masteroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

MF vitenskapelige høgskole er behandlingsansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi du er ansatt som diakon/diakonal leder i et av de kirkesamfunnene jeg har lyst å intervju. Jeg spør deg som er diakon/diakonal leder som representant for kirken du jobber i, fordi hovedfokuset mitt vil være på de diakonale tiltakene dere som kirke har.

Jeg spør deg fordi jeg kjenner til både deg og kirken du jobber i.

De ulike kirkene jeg har spurt er trukket ut på bakgrunn av aktiv kirkedeltagelse, at det er flere aktiviteter gjennom uka og godt fokus på diakoni. Kirkene har også egen facebookside hvor det jevnlig oppdateres.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du stiller til en-til-en intervju med meg. Det vil ta deg ca. 45 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om hvordan dere som menighet har vært menighet etter at man ikke kunne ha fysisk oppmøte i kirkebyggene, jeg vil også spørre om hvilke diakonale tiltak dere har hatt før korona inntraff og om dere har opprettholdt disse tiltakene, hvordan dere har gjort det, eventuelt hvorfor dere ikke har gjort det. Intervjuet vil foregå på zoom eller fysisk oppmøte, alt etter hva som passer deg best. Vi avtaler nærmere. Jeg vil ta opptak underveis, renskrive et referat etter gjennomført intervju, sende tilbake til deg slik at du kan lese gjennom, endre hvis jeg har misforstått deg og godkjenne til slutt. Dine svar fra intervjuet vil bli lagret elektronisk.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som har tilgang til opplysningene er meg, [REDACTED], og min veileder førsteamanuensis Carl Petter Opsahl.

Siden du intervjues som ansatt vil jeg bruke navnet ditt i oppgaven min. Den eneste opplysningen om deg vil være navnet ditt, stillingen din og hvilken kirke du jobber i. Andre personopplysninger om deg vil ikke være relevant for oppgaven. Du representere kirken og uttaler deg på vegne av kirken og deres diakonale arbeid.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 30. juni 2021. Da vil personopplysninger og notater fra intervjuet slettes for godt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra MF vitenskapelige høgscole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- MF vitenskapelige høgscole ved veileder førsteamanuensis Carl Petter Opsahl, carl.Petter.Opsahl@mf.no eller
- Student [REDACTED]
- Vårt personvernombud: Berit Widerøe Hillestad, epost: personvern@mf.no ved MF vitenskapelige høgscole.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig/veileder
Carl Petter Opsahl

Student
[REDACTED]

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Digital diakoni*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes. At jeg som ansatt i kirken vil kunne gjenkjennes ved bruk av navn, stilling og hvilken kirke jeg jobber i.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.3. Vedlegg 3, Intervjuguide

Intervjuguide

Innledning

- **Introdusere meg**
- **Prosjektet**
- **Informasjonsskriv**
- **Si litt om opptak**

Kort presentasjon:

- jeg skal undersøke hvordan koronapandemien har påvirket kirkens diakonale tilbud. Hvordan det digitale har påvirket kirkens mulighet til å nå ut, hva som har blitt prioritert og hvordan dette har påvirket kirken og kirkens medlemmer. Jeg vil undersøke hvordan dere har tenkt og hvordan dere har gjort vurderinger, og hva dere har lagt vekt på som viktig. Jeg vil høre hvordan dere som kirke har opplevd det å være en diakonal kirke midt i en slik pandemi. Hva har dere lært om deres rolle i lokalsamfunnet? Har det vært tilstrekkelig med hjelp å få når alt ble digitalt?
- Helt praktisk så kommer jeg til å ta opp intervjuet, både på video og lyd, men videoen sletter jeg med en gang vi er ferdige her. Jeg trenger bare lyd. Så vil jeg transkribere intervjuet og sende det til deg hvor du får lese gjennom og evt redigere noe hvis du vil det, og til slutt godkjenne det.

- Når jeg sier “du” i spørsmålene mine sikter jeg til deg som representant for det diakonale arbeidet i kirken du jobber i, ikke deg personlig.

Enkle, faktarelaterte spørsmål

- Hva jobber du som og hva inneholder stillingsbeskrivelsen din?
- Kan du si noe om størrelsen på menigheten du jobber i?
- Vet du hvor mange som er aktive i kirka i løpet av uka, gjennomsnittlig?
- Hvilken aldersgruppe er sterkest representert i kirken deres?
- Kan du si litt om område kirka du jobber i befinner seg i?
 - Og er det noe som kjennetegner kirka spesielt?
 - er det en typisk bymenighet, lokalmenighet?
 - Lett framkommelig for alle?

Substansspørsmålene

de som særlig er relevante for din problemstilling

Diakonale tiltak

- Kan du si litt om hvilke diakonale tiltak dere har i kirka på ukentlig basis?
- Har dere andre diakonale tiltak ellers i løpet av året?
- Hva har du ansvar for som diakon/diakonal leder?
- Hvilken forståelse av diakoni har dere?
 - Hvordan forstår dere diakoniens plass i kirken?

I forbindelse med korona

- Hva var det første dere som kirke gjorde da samfunnet stengte ned i midten av mars 2020?
- Hvordan ble de diakonale tiltakene påvirket av at man ikke kunne møtes fysisk i kirka?
- Hvilke vurderinger lå til grunn for de valgene dere gjorde?
- Har dere samarbeidet med noen andre kirker eller organisasjoner i korona?
 - delt på det digitale arbeidet?
- har dere økt aktivitet andre steder?
- hvordan har du opplevd samarbeidet innad i staben?
- Har dere fått tilbakemeldinger fra folk i kirken som har vært ensomme eller savnet kirken?
 - I så fall hva er det de savner?
 - Og hvem har vært mest prega av stengte kirkedører?
- Over til det digitale: har det vært utfordrende at alt har måtte skje digitalt?
 - Har dere tilstrekkelig tilgang på digital kompetanse?

- Har dere fått hjelp noe sted?
- Hva gjør det digitale med deg som diakon?
 - Hvordan forholder du deg til mennesker du ellers ville sett hver uke gjennom det digitale?
 - Sjelesorgsamtaler?
 - Digitale samlinger?
 - Oppfølging av frivillige.

Erfaringer

- Hva har du, som diakon, lært av denne tiden og endringene dere har måttet gjøre?
- Hvordan har du opplevd kirkens rolle midt i pandemi?
- Kan du si litt om hvordan du opplevde/oplever det har vært og er å være diakon i en krisetid som denne, hvor alt av det du til vanlig gjør blir snudd på hode og alt må skje digitalt?
- Er det noe dere vil ta med videre når hverdagen (forhåpentligvis) går tilbake til normalen? Hvis ja, hva?
- Tenker du at dere kunne gjort noe annerledes? Kan du utdype?

Fremover

- Hvordan ser dere for dere året som ligger foran?
 - Har dere noen konkrete planer?
 - Hvis for eksempel kirkene blir stengt over lengre tid
- Tror du denne pandemien kommer til å endre synet på viktigheten av diakoni og kirkens diakonale tilbud, hvis ja på hvilken måte?

Sluttkommentar

Be om sluttkommentar, noe du vil tilføye.